

*Till riksdagen***Nordiska rådets svenska delegations berättelse för rådets tjuogoandra session, första samlingen**

Nordiska rådet höll sin tjuogoandra session den 16—20 februari 1974 i Stockholm. Rådet beslöt härvid att ytterligare på prov dela sessionen, som avbröts den 20 februari för att fortsätta på tid och plats som presidiet senare beslutar.

Tjugo rekommendationer till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige respektive Nordiska ministerrådet antogs rörande samarbete på de juridiska, kulturella, socialpolitiska, trafikala och ekonomiska områdena. Vidare godkändes yttranden över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet.

Nordiska rådets svenska delegation får överlämna bifogade berättelse för rådets tjuogoandra sessions första samling jämte en *bilaga* innehållande texten till de antagna rekommendationerna och yttrandena. Delegationen avser att efter tjuogoandra sessionens andra samling avlämna ett tillägg till bifogade berättelse.

Stockholm den 24 april 1974

För Nordiska rådets svenska delegation

JOHANNES ANTONSSON

Christer Jacobson

Berättelse

från Nordiska rådets svenska delegation rörande rådets tjugooandra session, första samlingen, i Stockholm den 16—20 februari 1974

I. Organisation m. m.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regeringsrepresentanter*:

statsminister Olof Palme,
 ministern för utrikes ärendena Sven Andersson,
 statsrådet och chefen för finansdepartementet Gunnar Sträng,
 statsrådet och chefen för industridepartementet Rune Johansson,
 statsrådet och chefen för socialdepartementet Sven Aspling,
 statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet Svante Lundkvist,
 statsrådet och chefen för arbetsmarknadsdepartementet Ingemund
 Bengtsson,
 statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet Bengt Norling,
 statsrådet Bertil Löfberg,
 statsrådet Carl Lidbom,
 statsrådet och chefen för bostadsdepartementet Ingvar Carlsson,
 statsrådet och chefen för handelsdepartementet Kjell-Olof Feldt,
 statsrådet Gertrud Sigurdsen,
 statsrådet och chefen för kommundepartementet Hans Gustafsson,
 statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet Bertil Zachrisson,
 statsrådet Anna-Greta Leijon,
 statsrådet Lena Hjelm-Wallén,

och följande *valda medlemmar*:

herrar Antonsson,
 Arne Geijer i Stockholm,
 Krönmark,
 Adamsson,
 Nilsson i Tvärålund,
 Mellqvist,
 Mundebo,
 Palm,
 Carlsson i Vikmanshyttan,
 Hammarberg,
 Hernelius,
 Knut Johansson i Stockholm,
 Sundman,
 fru Skantz,
 herrar Helén,
 Jansson,
 fru Kristensson samt
 herr Hermansson

Härjämte var följande *suppleanter* närvarande under sessionen:

herr Lindahl,
 fruar Håvik,
 Lundblad,
 herrar Sellgren,
 Nordstrandh,
 fru Jonäng samt
 herr Werner i Tyresö

Den 16 februari ersattes herr Arne Geijer i Stockholm för del av denna dag av fru Lundblad och herr Helén för hela denna dag av herr Sellgren. Den 18 februari ersattes fru Skantz för del av denna dag av fru Lundblad och herr Arne Geijer i Stockholm för hela denna dag av fru Håvik. Herr Hermansson ersattes av herr Werner i Tyresö och herr Mellqvist av herr Lindahl den 18 februari samt för del av den 19 februari. Den 18—19 februari ersatte fru Jonäng herr Sundman. Den 19 februari ersattes herr Helén av herr Sellgren och herr Johansson i Stockholm av fru Håvik. Samma dag ersatte fru Lundblad herr Jansson under första delen och fru Skantz under senare delen av dagen. Herr Nilsson i Tvärålund ersattes den 20 februari av fru Jonäng.

Delegationen biträdades av sin sekreterare, kanslichef Christer Jacobson, sakkunniga och övrig personal.

Till rådets president valdes vid sessionen riksdagsman Johannes Antonsson, Sverige, samt till vice presidenter fhv. statsminister Anker Jørgensen, Danmark, talman V. J. Sukselainen, Finland, altingsmand Matthias A. Mathiesen, Island, och stortingsrepresentant Odvar Nordli, Norge.

Vid sessionen fördelades rådets medlemmar på fem utskott, juridiska utskottet med 13 medlemmar, kulturutskottet med 17 medlemmar, socialpolitiska utskottet med 13 medlemmar, trafikutskottet med 13 medlemmar och ekonomiska utskottet med 22 medlemmar.

De svenska medlemmarna fördelades på följande sätt:

Juridiska utskottet:

herrar Adamsson,
 Hermansson,
 Hernelius.

Kulturutskottet:

herrar Hammarberg,
 Jansson,
 Mundebo (vice förman),
 Sundman.

Socialpolitiska utskottet:

herrar Knut Johansson i Stockholm,
 Nilsson i Tvärålund,
 fru Skantz.

Trafikutskottet:

herr Carlsson i Vikmanshyttan
fru Kristensson,
herr Mellqvist.

Ekonomiska utskottet:

herrar Antonsson,
Arne Geijer i Stockholm,
Helén,
Krönmark,
Palm (förförman).

En informationskommitté med uppgift att bistå presidiet med handläggningen av Nordiska rådets informationsfrågor inklusive utgivningen av tidskriften *Nordisk Kontakt* tillsattes. I kommittén, som består av tio medlemmar, omvaldes herrar Palm och Sundman.

Val företogs vidare av medlemmar och suppleanter i styrelsen för Nordiska kulturfonden för åren 1975/76. I fondens styrelse, som består av tio medlemmar och tio suppleanter, omvaldes herr Mundebo med herr Hammarberg som ny suppleant. Ett särskilt utskott med uppgift att granska Nordiska kulturfondens förvaltning tillsattes. I utskottet, som består av fem medlemmar och fem suppleanter, invaldes herr Jansson med herr Antonsson som suppleant.

Regeringsrepresentanterna erhöi inbjudan att delta i utskottssammanträdena under sessionen. Av de svenska regeringsrepresentanterna deltog i kulturutskottet statsrådet Zachrisson, i socialpolitiska utskottet statsrådet Svante Lundkvist, i trafikutskottet statsrådet Norling samt i ekonomiska utskottet statsråden Feldt och Johansson.

II. Behandlade saker

Saklistan för tjugooandra sessionens första samling (enligt terminologien i rådets arbetsordning benämnes ärendena saker) upptog 28 medlemsförslag (A-saker), 2 ministerrådsförslag (B-saker), 6 berättelser från nordiska samarbetsorgan (C-saker) och 35 meddelanden från regeringarna rörande de av rådets rekommendationer som icke avskrivits som slutbehandlade (D-saker).

I rådet var dessutom anhängiga 19 A-saker, vilkas behandling i utskottet fortsätter. Likaså fortsätter behandlingen av 2 A-saker och 1 B-sak som behandlades vid sessionen.

Beträffande 15 av A-sakerna, 4 av C-sakerna och 12 av D-sakerna förelåg av respektive utskott före sessionen utarbetade och justerade betänkanden. Dessa saker kunde omedelbart behandlas i rådets plenum. I de av utskotten före sessionen ej färdigbehandlade men på saklistan uppförda sakerna avgav utskotten betänkanden under sessionen.

Enligt 22 § arbetsordningen för rådet hade presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session. Dessutom hade sammanställts en rapport om under tiden sedan tjugoförsta råds-sessionen gjorda framsteg i det nordiska samarbetet.

Tillsammans med Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet utgjorde de båda rapporterna underlag för en allmän debatt i rådet vid sessionens början, den s. k. generaldebatten. Beträffande denna hänvisas till avdelning III nedan. Efter debattens slut lades rapporterna till handlingarna. Beträffande berättelsen se nedan.

Vid sessionen framställdes och besvarades i plenum sammanlagt 13 frågor (E-saker), varav 8 ställdes i anslutning till C- eller D-saker. Behandlingen fortsätter i respektive utskott av berättelser och meddelanden.

20 rekommendationer och 5 yttranden till regeringarna eller Nordiska ministerrådet antogs. Texten till dessa har fogats till berättelsen som bilaga. Då i det följande annat icke angives, har den rekommendation, varom är fråga, antagits enhälligt. Likaså har, då annat icke angivits, samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstat för rekommendationen.

Rekommendationerna, med undantag för dem som riktats till Nordiska ministerrådet, har överlämnats till Sveriges regering den 5 april 1974.

I det följande lämnas en redogörelse för de behandlade sakerna. Det fullständiga materialet finns tryckt i rådsförhandlingarna innefattande bl. a. stenografiska referat av överläggningarna.

A. Saker förberedda av juridiska utskottet

1. *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet och en nordisk lagstiftningsplan*

Till juridiska utskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*, kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet och det nordiska handlingsprogrammet — (i berörda delar), kapitel II: Samarbete på lagstiftningsområdet och kapitel XI: Organisatoriska frågor.

Utskottet uttalade i betänkandet över berättelsen sin tillfredsställelse med ministerrådets förklaring att diskussionen om lagstiftningssamarbetets framtid kommer att fortsätta och innefattade däri att justitieministerrarna såväl som juridiska utskottet fortsatt är öppna för nya värderingar beträffande underlaget för det framtida samarbetet. Utskottet noterade också att dess önskemål om att få del av utkast till ministerrådets berättelse vid tidigare tidpunkt än hittills skett nu tillmötesgår genom ministerrådets utfästelse att utkastet kommer att överlämnas till

rådet redan i november—december före sessionen. I anslutning till ministerrådets redogörelse för dess sekretariat framhöll utskottet att utkastet till avtalen om ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning borde ha förelagts Nordiska rådet för uttalande innan avtalen blev framlagda i de enskilda parlamenten. Liknande avtal bör enligt utskottets mening i framtiden föreläggas Nordiska rådet för yttrande innan de framläggs i de nationella parlamenten.

På förslag av utskottet godkände rådet följande yttrande (nr 1):

Nordiska rådet anser att den rapport som avges av den av ministerrådet tillsatta arbetsgruppen om offentlighetsprincipens tillämpning och omfattning i nordiska samarbetsorgan bör föreläggas Nordiska rådet för yttrande innan ministerrådet fattar slutligt beslut. Med hänvisning till den stora betydelse som rådet tillmäter frågan om nordiska samarbetsorgans rättsliga ställning anser rådet vidare att utkast om kommande avtal om nordiska samarbetsorgan och deras rättsliga ställning bör föreläggas Nordiska rådet innan de läggs fram för de nationella parlamenten.

Vidare biföll rådet utskottets förslag att lägga kapitel I om det nordiska samarbetet m. m. såvitt berörde juridiska utskottet, kapitel II om samarbete på lagstiftningsområdet och kapitel XI om organisatoriska förhållanden i ministerrådets berättelse till handlingarna.

Frågan om planläggningen av det framtida nordiska lagstiftningssamarbetet har varit föremål för omfattande diskussioner i juridiska utskottet och mellan utskottet och de nordiska justitieministrarna. Ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet och ett medlemsförslag om *nordiskt lagstiftningsprogram* väckt av bl. a. herr Hernelius till rådets 21:a session 1973 har utgjort underlag för diskussionerna. I medlemsförslaget hemställdes att rådet ville rekommendera regeringarna att uppdraga åt Nordiska ministerrådet att till Nordiska rådets session 1974 framlägga en långsiktig plan för det nordiska lagstiftningssamarbetet. Utskottet avslutade sin behandling av medlemsförslaget i samband med rådets 22:a session.

Av utskottets betänkande framgår att justitieministrarna inför utskottet uttalat att det samarbetsmönster som följts i det praktiska lagsamarbetet icke har ändrat karaktär utan att det också fortsättningsvis bygger på det harmoniseringsbegrepp som legat till grund såväl före som efter Helsingforsavtalets ingående. Utskottet konstaterade att Helsingforsavtalets målsättningsartiklar utgör ett värdefullt underlag för en utveckling av det nordiska samarbetet.

Enligt utskottets mening var det angeläget att ministerrådet framlade ett program för det kommande lagstiftningssamarbetet på längre sikt, vilket löpande skulle justeras på grundval av diskussioner mellan utskottet och justitieministrarna. Utskottet uttalade sig vidare för en arbetsform genom vilken det för aktuella politiska problemställningar ut-

arbetas självständiga handlingsprogram, vari lagstiftning ingår som ett integrerat led i politiska reformer som lämpar sig för nordiska lösningar.

Utskottet uttalade sig för att skapa en arbetsform som i vidare omfattning än den nu gällande drar in parlamentarikerna i det lagförberedande arbetet. Ministrarna uttalade emellertid principiella betänkligheter häremot, då en sådan praxis är okänd i Sverige och Finland. Ministrarna gav dock uttryck för en vilja att fortsättningsvis ha överläggningar med utskottet också om frågor av betydelse för detta arbete.

Utskottet föreslog rådet att rekommendera Nordiska ministerrådet att lägga följande principer till grund för vidareutvecklingen av det nordiska samarbetet på lagstiftningsområdet i överensstämmelse med Helsingforsavtalet: 1) Målet för den vidare utvecklingen skall vara dels ett fortlöpande samarbete om aktuella problemställningar, dels en harmonisering eller såvitt möjligt likartad utformning av lagstiftningen eller gemensamma lagstiftningsåtgärder på områden, som är lämpade för nordiskt samarbete; 2) Samarbetet bör omfatta de traditionella områdena för lagstiftningssamarbete och nya områden där lagstiftning blir aktuell således att lagstiftning och lagstiftningsmetoderna anpassas till samhällsutvecklingen i Norden; 3) Ett program för det nordiska lagstiftningssamarbetet på längre sikt framlägges för Nordiska rådet i ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet. Programmet kompletteras efter hand bl. a. med hänsyn till resultatet av diskussioner minst en gång årligen mellan ministerrådet och juridiska utskottet; 4) Man bör eftersträva att utveckla ett samarbetsmönster beträffande lagstiftningsområden som omfattas av lagstiftningsprogrammet, varefter Nordiska rådet, normalt genom juridiska utskottet, om det är möjligt, får tillfälle att uttala sig om betänkan den m. m., när utskottet hemställer härom under behandling av programmet. Samtidigt bör utskottet ges möjlighet att ta del av det remissmaterial som föreligger.

Rådet antog en rekommendation (nr 1) i enlighet med utskottets förslag med 62 röster mot 5. 1 medlem avstod från att rösta.

Vid sin presentation av utskottets betänkande angående lagstiftningsprogrammet i plenum framhöll utskottets ordförande, att i betänkandet har dragits upp linjerna för ett framtida lagstiftningssamarbete som enligt utskottets mening på en gång säkrar en fortsättning av de nordiska ländernas traditionsrika samarbete på lagstiftningsområdet och betyder en inspirerande förnyelse av arbetet med de många uppgifter som återstår att lösa. Trots att divergerande synpunkter hade gjort sig gällande i utskottet beträffande denna fråga kunde utskottet lämna ett enstämmigt rekommendationsförslag.

2. *Organisationen av nordiskt samarbete m. m.*

Ett förslag från ministerrådet angående *ändringar och tillägg till Helsingforsavtalet* hade hänvisats till utskottet. Förslaget omfattade fyra frågor, nämligen samarbete på miljöområdet, särskilda överenskommelser, offentlighet och ministerrådets sammansättning.

Beträffande miljöfrågorna föreslogs att artikel 1 i Helsingforsavtalet skulle ändras så att också miljövärd sätts som ett av huvudområdena för det nordiska samarbetet. Vidare föreslogs tre nya miljöartiklar, dels att i nationell lagstiftning övriga fördragsslutande parters miljövärd-intressen skall likställas med det egna landets, dels att normer och riktlinjer för föroreningsutsläpp m. m. skall harmoniseras och dels att en samordning i fråga om fridlysning och avsättning av naturskydds- och friluftsområden skall eftersträvas. Såvitt rör särskilda överenskommelser avsåg förslaget att en bestämmelse skulle införas i Helsingforsavtalet enligt vilken närmare bestämmelser om samarbetet på nu gällande områden kan meddelas i särskilda överenskommelser. Beträffande offentligheten föreslogs att i Helsingforsavtalet uttryckligen uttalas att största möjliga offentlighet bör iakttas i det nordiska samarbetet. Beträffande ministerrådets sammansättning gick förslaget ut på en bestämmelse om att en regering i undantagsfall kan låta sig representeras i ministerrådet av en därtill befullmäktigad ämbetsman, dock måste minst tre länder vara representerade av regeringsmedlemmar. Dessutom skulle finnas en bestämmelse om att ministerrådet i sin verksamhet bistås av ämbetsmannakommittéer och ministerrådets sekretariat.

Utskottet tillstyrkte förslaget såvitt gäller miljöfrågor och särskilda överenskommelser. Utskottet tillstyrkte även förslaget i vad avsåg offentlighet men hemställde att den rapport om offentlighet, som en av ministerrådet och presidiet tillsatt arbetsgrupp kommer att avlämna, förelägges rådet för yttrande. Härigenom skulle rådet få möjlighet att under andra samlingen av rådets 22:a session dryfta offentlighetsfrågan i plenarförsamlingen. Beträffande frågan om ministerrådets sammansättning hade utskottet uttalat principiella betänkligheter mot att ministerrådet i sina möten icke skulle vara så representativt som var önskvärt. Mot bakgrund av den försäkran utskottet fått från justitieministerrarna att den föreslagna bestämmelsen bara skulle användas i undantagsfall, tillstyrkte utskottet ministerrådets förslag.

Rådet antog en rekommendation till Nordiska ministerrådet att genomföra förslag till ändringar av och tillägg till Helsingforsavtalet (nr 7).

I ett medlemsförslag om *införande av möjlighet till omröstning beträffande motivering för rekommendation* hade bl. a. herr Adamsson uttalat önskemål om att man inom Nordiska rådet skulle skapa möjlighet att i sådana fall där olika motiveringar föreligger för identiskt utformade rekommendationsförslag företa omröstning i plenum om vilken

av dessa motiveringar som uttrycker rådsmajoritetens uppfattning. I förslaget hemställdes därför att rådet måtte antaga tillägg till arbetsordningen som gör det möjligt att rösta om olika motiveringar för samma rekommendation. Danska och norska utskottsmedlemmar — utskottets flertal — för vilka systemet med omröstning beträffande motiveringar är obekant, och vilka ansåg att nu föreliggande möjlighet att avge reservation tillgodoser önskemålet att kunna markera särsynpunkter, röstade emot förslaget. Finländska och svenska medlemmar — mindretalet, bl. a. herrar Adamsson, Hermansson och Hernelius — tillstyrkte förslaget. Utskottet föreslog således rådet att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Mindretalet föreslog i en reservation vissa ändringar av arbetsordningen som möjliggjorde omröstning om motiveringen.

Vid omröstningen i plenum röstade 23 medlemmar för utskottets förslag att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget och 34 för reservanternas förslag (däribland herrar Adamsson, Antonsson, Hammarberg, Hermansson, Hernelius, fru Håvik, herr Jansson, fru ar Jonäng och Kristensson, herrar Krönmark, Mellqvist, Nilsson i Tvåårlund, Palm, Sellgren samt fru Skantz). En medlem avstod från att rösta. Då enligt arbetsordningen stadgat 2/3 flertal ej uppnåts för reservanternas förslag, bifölls utskottets förslag.

Utskottet konstaterade beträffande rekommendation nr 28/1971 *angående personalens ställning vid gemensamma institutioner* att enighet uppnåts om ett normalkontrakt för anställda vid nordiska institutioner och att rekommendationens syfte därigenom uppfyllits. På utskottets förslag beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

3. Näringsrättsliga frågor

I ett medlemsförslag, väckt av herr Mundebo och fru Nilsson i Kristianstad, hade hemställts att rådet måtte rekommendera regeringarna att införa *förbud mot alkoholreklam i Norden*. Utskottets flertal (bl. a. herrar Adamsson och Hernelius) ansåg, att förbud mot alkoholreklam skulle vara ett olämpligt diskriminerande ingrepp. Flertalet framhöll att de goda erfarenheterna av marknadsföringslagstiftning i Sverige ger anledning att tro att det här finns ett realistiskt alternativ till ett totalförbud mot alkoholreklam. Samma möjligheter till ingrepp och kontroll borde etableras i de andra nordiska länderna. Därför rekommenderade flertalet att i alla de nordiska länderna skapas samma möjligheter för ingrepp och kontroll beträffande otillbörlig marknadsföring av alkoholprodukter. Majoriteten föreslog rådet att rekommendera regeringarna att genomföra likartade bestämmelser om otillbörlig marknadsföring och reklam beträffande alkoholprodukter eller verka för frivilliga överenskommelser härom och skapa en effektiv information om alkoholens skadliga verkningar särskilt bland ungdom.

En minoritet i utskottet (bl. a. herr Werner i Tyresö) föreslog ett generellt förbud mot alkoholreklam. Vid sidan av ett förbud borde också genomföras en omfattande informations- och upplysningsverksamhet. Minoriteten föreslog rådet att rekommendera regeringarna att införa förbud mot alkoholreklam i Norden och genomföra en effektiv information om alkoholens skadliga verkningar särskilt bland ungdom.

Medlemsförslaget gav upphov till en omfattande diskussion i plenarförsamlingen. Från svensk sida framhöll herr Werner som talesman för reservanterna att alkoholreklamen är effektiv, att alkoholkonsumtionen alltid innebär vissa risker, att riskerna med vin, öl och sprit blir större ju yngre man är, att alkoholreklamen är mest framgångsrik i de lägre åldersgrupperna, således att det är ungdomen som blir reklamens främsta målgrupp. Svåra sociala problem kan inte lösas med reklambud, men man bör vidtaga de mått och steg som är möjliga och åtminstone ingripa mot företeelser som leder till ökad alkoholkonsumtion inte minst bland de unga.

En rekommendation antogs i överensstämmelse med ovannämnda reservation, dvs. förbud mot alkoholreklam (nr 2). Rekommendationen antogs med 41 röster (bl. a. herrar Antonsson, Carlsson i Vikmanshyttan, Hammarberg, Helén, fru ar Håvik och Jonäng, herrar Mundebo, Nilsson i Tvärålund och Werner i Tyresö) mot 25 (bl. a. herrar Adamsson, Hernelius, Jansson, Knut Johansson i Stockholm, fru Kristensson, herrar Krönmark, Lindahl, fru Lundblad och herr Palm). Två medlemmar avstod från att rösta.

I ett medlemsförslag om *enhetlig lagstiftning om fastighetsförmedlare* hade hemställts, att rådet måtte rekommendera regeringarna att utreda möjligheterna att förenhetliga ländernas lagstiftning om fastighetsförmedlare samt därefter vidtaga åtgärder för att i samtliga nordiska länder bringa kompetensfordringarna för auktorisering av fastighetsförmedlare till samma tillräckligt höga nivå.

Utskottet konstaterade att skillnaderna mellan ländernas regler för fastighetsförmedlaryrket är så stora, att en harmonisering torde vara mycket svår att genomföra. Enligt utskottets uppfattning vore det möjligt endast om det i alla länderna finns en stark önskan om och behov av likformighet på området. Utskottet noterade emellertid att behovet av en harmonisering på nuvarande tidpunkt icke är så framträdande att underlag för en rekommendation finns. Utskottet hade dock erfarit att det på bredare internationell basis arbetas med dessa frågor. Utskottet tillstyrkte att detta arbete noggrant följes och understödes. Utskottets flertal föreslog att rådet icke skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. En minoritet i utskottet (bl. a. herr Werner i Tyresö) reserverade sig mot utskottets beslut. Minoriteten ansåg att det fanns ett reellt nordiskt intresse i en likartad lagstiftning om fastighetsförmedlare. Minoriteten föreslog därför rådet att rekommendera regeringarna

att undersöka möjligheterna för en större likformighet mellan ländernas lagstiftning om fastighetsförmedlare i syfte att skärpa kraven på auktorisation av fastighetsförmedlare för att uppnå en gemensam nivå som i vart fall icke är lägre än den som f. n. finns i något av de nordiska länderna.

Utskottets förslag att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget bifölls med 45 röster (bl. a. herrar Adamsson, Antonsson, Carlsson i Vikmanshyttan, Hammarberg, Helén, fru Håvik, herr Jansson, fru Kristensson, herr Krönmark, fru Lundblad, herrar Mundebo, Nilsson i Tvärålund och Palm) mot 14 röster (bl. a. herr Werner i Tyresö).

Utskottet hade också att behandla ett medlemsförslag vari hemställdes att rådet skulle rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder för att *trygga underentreprenörers ställning vid huvudentreprenörers konkurs*. Utskottet konstaterade att de förslag som föreligger i länderna till lösning av de problem som medlemsförslaget aktualiserar är så olika och baserade på så olikartade principer att det icke på nuvarande tidpunkt finns skäl för att tillråda en lösning på gemensam nordisk grundval. Mot bakgrund härav föreslog utskottet att rådet icke skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Rådet följde utskottets förslag.

4. Kriminologiskt samarbete

I ett medlemsförslag, väckt av bl. a. herrar Adamsson och Werner i Tyresö och fru Kristensson, hemställdes att rådet rekommenderar regeringarna att de *gemensamma grundprinciperna i den kriminalrättsliga sanktionspolitiken och kriminalvården* bevaras. Förslagsställarna anförde att det 1963 genomfördes likartad lagstiftning om verkställighet av straffdomar i de nordiska länderna. Mot bakgrund av de diskussioner som under senare år ägt rum i de enskilda länderna om att genomföra ändringar i den kriminalrättsliga sanktionspolitiken och den strukturella organisationen av kriminalvården i frihet ansåg förslagsställarna att samarbetet på detta fält skulle kunna bli ointetgjort om de utkast till regler som kommit fram i det enskilda landet genomfördes.

Utskottet konstaterade att det inte inom den kriminalrättsliga sanktionspolitiken och kriminalvården fanns tecken som tydde på att de gemensamma nordiska grundprinciperna skulle överges vare sig i det pågående eller planerade reformarbetet. Utskottet noterade dock att samhällsförhållandena i de nordiska länderna icke är så ensartade att det kan förväntas att utvecklingen vill försiggå helt likartat.

På utskottets förslag beslöt rådet att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

5. Övriga frågor

På grundval av meddelandet om rekommendation nr 17/1968 angående *nordisk vittnesplikt* konstaterade utskottet att det i alla nordiska länder utarbetats väsentligen likartade lagförslag om plikt för personer över 18 år att under vissa betingelser inställa sig som vittne vid domstolar i annat nordiskt land. Reglerna förväntas träda i kraft den 1 januari 1975. Mot bakgrund härav ansåg utskottet att rekommendationens syfte uppnåtts. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

I anslutning till meddelande om rekommendation nr 19/1968 angående *personskador vållade av interner m. m.* konstaterade utskottet att generella regler om ersättning för skador vållade vid straffbara handlingar har genomförts i Sverige och Finland, medan arbete pågår i Norge och Danmark för att införa motsvarande regler. Mot bakgrund härav ansåg utskottet ytterligare åtgärder i anledning av rekommendationen ej påkallade. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

B. Saker förberedda av kulturutskottet

1. *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*

Till kulturutskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*, kapitel I: det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet och det nordiska handlingsprogrammet (i berörda delar) och kapitel III: Kulturellt samarbete.

I sitt betänkande över berättelsen konstaterade utskottet, att de delar av ministerrådets berättelse, som behandlar kulturskiktorn, väsentligen innehåller en redogörelse för den verksamhet, som bedrivits under 1973 av de nya organ som tillkommit inom ramen för det nordiska kulturavtalet. Utskottet saknade dock en redogörelse för planerna för det fortsatta samarbetet och efterlyste därför en samlad redovisning för huvudpunkterna i det framåtriktade planeringsarbetet, inbegripet eventuella ändringar och omprioriteringar i det gällande treåriga handlingsprogram, vid vars tillkomst utskottet medverkat.

Utskottet uttalade önskemål om att en formell redovisning av ministerrådets reaktioner på rådets yttranden över ministerrådets berättelser i framtiden borde ingå i ministerrådets berättelser utöver de synpunkter som utskottet kan få vid överläggningar med kultur- och undervisningsministrarna.

Utskottet framhöll även att i ministerrådets redogörelse för en nordisk budget helt saknas omnämnande om den nordiska kulturbudgeten och den numera fasta praxis för samarbetet som gäller mellan kulturutskottet och ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna). Ut-

skottet delade ministerrådets synpunkter på att en mera rationell uppläggning av den formella rapporteringen från ministerrådet till Nordiska rådet angående meddelanden och berättelser borde diskuteras.

Utskottet uttalade också sin tillfredsställelse över det betydelsefulla samarbete som under 1973 fortsatt och vidareutvecklats mellan ministerrådet och utskottet. Fyra gemensamma möten hade hållits.

Beträffande de förändringar av budgetproceduren, som ägt rum under året, konstaterade utskottet att kontakterna om budgeten mellan fack- och finansministrarna på nationell och nordisk nivå formaliserats. Vidare noterades i fråga om budgetsamråden mellan ministerrådet och kulturutskottet att den förändringen nu vidtagits, att årsbudget och långsiktplanering kan upptas till behandling vid båda de årliga mötena. Tidigare behandlades årsbudgeten och långsiktplaneringen skilt från varandra vid två olika möten. Den nya ordningen innebär en fördel för utskottet då det härmed kan föra fram önskemål beträffande kulturbudgetens nivå redan tidigt på hösten året innan budgeten träder i kraft.

Såvitt gällde den konkreta verksamheten inom kultursamarbetet noterade utskottet en avsevärd aktivitetsökning. Bl. a. pekades på utredningen om nordiskt TV-samarbete, där mellanrapport avgivits till 22:a sessionen, och att nordiska vulkanologiska institutet i Island och nordiska sameinstitutet i Kautokeino nu inlett sin verksamhet.

På förslag av kulturutskottet antog rådet följande yttrande över berörda delar av ministerrådets berättelse (yttrande nr 5).

Nordiska rådet uttrycker önskemål om att ministerrådets berättelse i framtiden måtte innehålla: 1) uttrycklig redogörelse även för sådant planeringsarbete, som utan att under ifrågavarande år ha resulterat i nya handlingsprogram, dock innebär revision av gällande handlingsprogram eller förberedelse för ett nytt sådant; 2) redogörelse för reaktionen inom ministerrådet på de yttranden som Nordiska rådet antagit med anledning av ministerrådets berättelse till föregående session; 3) räkenskaps-sammandrag för de medel som använts för nordiskt kultursamarbete enligt verksamhetsbudgeten för det år som föregått det år då ministerrådets berättelse uppgjorts.

Nordiska rådet uttalar vidare, när det gäller ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1973, att en viss oklarhet präglar framställningen av samverkan mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet rörande budgetfrågor och ministerrådsbeslut, närmast beroende därpå, att det samarbete, som i enlighet med det nordiska kulturavtalet etablerats mellan kulturutskottet som av Nordiska rådet utsett forum och Nordiska ministerrådet i sammansättningen kultur- och undervisningsministrarna, icke har redovisats i detta sammanhang.

Ytterligare önskar Nordiska rådet understryka, att formerna för en rationalisering av rapporteringen till Nordiska rådet i meddelanden och

berättelser bör utredas i samarbete mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

Utskottet anmälde samtidigt för rådet att behandlingen av de till kulturutskottet hänvisade avsnitten i ministerrådets berättelse kommer att fortsätta inom utskottet efter sessionens samling i Stockholm.

2. Utbildningssamarbetet

I sitt betänkande över kulturavsnittet i ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet konstaterade utskottet att arbetet på en *harmonisering av de nordiska läroplanerna* har förts vidare och resulterat i en rad större utredningar.

I ett medlemsförslag om *ett nordiskt språk- och informationscentrum i Helsingfors*, väckt av bl. a. herr Sundman, hade hemställts att rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att utreda förutsättningarna för och framlägga förslag till grundandet av ett nordiskt språk- och informationscentrum i Helsingfors med uppgift att bedriva informationsverksamhet, tillhandahålla undervisningsmaterial, anordna språkkurser och organisera reselektorsverksamhet.

Förslagsställarna betonade framför allt behovet av ökade möjligheter att tillfredsställa det behov av vuxenundervisning i svenska som finns i Finland.

Kulturutskottet ansåg för sin del att det klart framgick, att det i Finland existerar ett stort behov av de verksamheter som föreslagits för ett språk- och informationscentrum. Vidare framgick det enligt utskottets uppfattning att utbudet av service och läromedel för undervisning i nordiska språk och om de nordiska länderna i nuläget inte svarar mot den ökande efterfrågan.

Utskottet fann dessutom att medlemsförslaget ligger helt i linje med den strävan att åstadkomma förbättrad inbördes språkförståelse i Norden, som kulturutskottet vid flera tillfällen givit uttryck för samt att medlemsförslaget klart faller inom ramen för de samarbetsuppgifter som uppställts i det nordiska kulturavtalet. Utskottet ansåg det värdefullt, om denna problematik kunde få en samlad bedömning genom en utredning. De erfarenheter i dessa avseenden som vinnes i Finland, kunde sedan med fördel utnyttjas vid fortsatt arbete på att förverkliga kulturavtalets målsättningar i fråga om språkundervisning och grannlandskännedom. Utskottet tillstyrkte således en utredning.

Utskottet ville inte i förväg förorda inrättandet av ett nordiskt språk- och informationscentrum. Även alternativa möjligheter borde beaktas, liksom även alternativa utformningar av ett eventuellt centrums arbetsuppgifter.

Utskottet föreslog därför en rekommendation till Nordiska ministerrådet att verkställa en utredning av och framlägga förslag till samnordiska åtgärder för att i Finland åstadkomma ökat utbud av undervis-

ningsmaterial och förbättrad information om de övriga nordiska länderna samt vidgad reselektorsverksamhet och ökat utbud av kurser i nordiska språk, varvid möjligheten att grunda ett nordiskt språk- och informationscentrum särskilt bör beaktas.

Rådet antog en rekommendation i enlighet med utskottets förslag (nr 18).

Av meddelandet om rekommendation nr 4/1970 angående *ökad samverkan vid utbildningsanstalter* framgick att en kontinuerlig informationsutväxling etablerats mellan länderna beträffande de åtgärder som nationellt vidtas på områden som berörs av det nordiska kulturavtalet. Bland de områden som berörs av den informationsutväxling som ingår som en normal del av arbetet inom kulturavtalets organ, återfinns bl. a. arbetet på ökad samverkan vid utbildningsanstalter på olika nivåer. Då syftet med rekommendationen sålunda synes uppnått beslöt rådet på förslag av utskottet anse rekommendationen slutbehandlad för rådets del.

3. Forskningssamarbete

Ett medlemsförslag om *ett nordiskt utredningsinstitut för freds- och konfliktforskning* hade väckts av bl. a. herr Helén med hemställan till rådet att rekommendera Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder för inrättandet av ett nordiskt utredningsinstitut för freds- och konfliktforskning. Förslagsställarna ansåg att ett institut av föreslagen art skulle kunna förse de nordiska regeringarna med allsidiga och opartiska forskningsresultat som skulle kunna användas som underlag för nordisk verksamhet i syfte att bilägga konflikter på internationellt plan.

Utskottet delade förslagsställarnas synpunkter på behovet av freds- och konfliktforskning över huvud taget och värdet av ett nordiskt samarbete på detta område.

Utskottet hade vid sin bedömning av medlemsförslagens konkreta innehåll, förslaget om att upprätta ett nordiskt utredningsinstitut för freds- och konfliktforskning, påverkats av den negativa inställningen hos den övervägande delen av remissinstanserna. Bl. a. hade anförts att forskningen på nationellt plan ännu inte är tillräckligt utbyggd för att med framgång kunna bära upp ett nordiskt institut av den föreslagna typen. Utskottet hade därför inte ansett sig kunna förorda det konkreta förslag som medlemsförslaget innehöll. Utskottet fann emellertid, att det finns anledning att ta fasta på förslagsställarnas positiva grundtanke att främja freds- och konfliktforskningen och det nordiska samarbetet som bedrivs inom Nordiska samarbetskommittén för internationell politik inklusive freds- och konfliktforskning. Denna kommitté ansågs inom ramen för sitt program och sina rätt begränsade resurser ha utfört ett värdefullt arbete.

Ett stärkande av det nordiska samarbetet inom freds- och konflikt-

forskningen krävde enligt utskottets uppfattning framför allt, att samarbetskommittén får avsevärt ökade medel till sitt förfogande, så att kommittén ges möjlighet att initiera och finansiera egen forskning. Samtidigt borde kommittén givetvis beredas möjlighet att vidareutveckla sina nuvarande kontaktskapande och informativa uppgifter. Det väsentliga för närvarande från det nordiska fredsforskningssamarbetets synpunkt är inte en förändring av organisationen utan att det sker en förstärkning av resurserna för nationell och gemensam forskning.

Utskottet föreslog därför en rekommendation till Nordiska ministerrådet att 1) vidtaga åtgärder för att stärka och utveckla freds- och konfliktforskningen i de nordiska länderna på det nationella planet, och 2) ställa ökade medel till förfogande för Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning, i syfte att ge kommittén större möjligheter att självständigt finansiera nordiska forskningsprojekt.

Rådet antog en rekommendation i enlighet med utskottets förslag (nr 17) med 39 röster mot 1. En medlem avstod från att rösta.

I anslutning till meddelande från ministerrådet om rekommendation nr 20/1967 angående *samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparat* hade fråga ställts till ministerrådet om vilka åtgärder ministerrådet har för avsikt att vidta för att åstadkomma en gemensam nordisk användning av vetenskaplig specialapparat och hur man på bästa sätt skall kunna få till stånd en nordisk koordinering av nationella investeringar på detta fält.

Av svaret, som lämnades av statsrådet Zachrisson, framgick att på de flesta håll i de skilda nordiska länderna finns tillgänglig information och dokumentation om existerande vetenskaplig specialapparat och att ett omfattande informellt samarbete förekommer forskarna emellan. Beträffande mycket speciell apparatur har emellertid forskarna inom respektive specialområde i regel så goda kontakter att ytterligare åtgärder från statsmakternas sida inte förefaller erforderliga.

I anledning av att forskare från andra nordiska länder i stor utsträckning är likställda med inhemska forskare i vad gäller tillgången till samtidshistoriskt källmaterial som förvaras i offentliga arkiv samt att betydande mängder samtidshistoriskt källmaterial, särskilt från 1940-talet, har befriats från sekretessbeläggning, beslöt rådet på förslag av kulturutskottet att anse rekommendation nr 24/1969 angående *tillgången till källmaterial för samtidshistorisk forskning* för rådets del slutbehandlad.

4. Allmänkulturellt samarbete

I sitt betänkande över ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet fann utskottet i vad gäller den konkreta verksamheten under år 1973 på det allmänkulturella området att en rad betydelsefulla utredningar igångsatts, bland vilka särskilt kunde nämnas den utredning

om *nordiskt TV-samarbete*, som avgivit en mellanrapport om sitt arbete ("TV över gränserna" NU 1973: 11) till 22:a sessionen. Utskottet återkom i sitt betänkande över meddelanden om rekommendationerna nr 20/1971 ang. *utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige* och nr 15/1973 ang. *ökat nordiskt TV-samarbete* till denna rapport och uttalade sin tillfredsställelse över att utredningsarbetet under 1973 kommit in i ett skede där konkreta lösningar på de olika problem som är förknäade med överföring av grannlands program kan ses. Utskottet framhöll betydelsen av att utredningens slutrapport kan föreligga för behandling vid rådets session i februari 1975.

Utskottet konstaterar i sina betänkan den över ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet och över meddelande om rekommendation nr 26/1970 ang. *ökat stöd till nordiskt ungdomssamarbete* att en stödordning för nordiskt ungdomssamarbete, försöksvis finansierad över ministerrådets dispositionsmedel, börjat fungera under år 1973. Utskottet uttalade sin tillfredsställelse häröver mot bakgrund av att ungdomssamarbetet hör till de sarnarbetsområden som prioriterats högst av kulturutskottet. Utskottet ansåg dock att anslag till ungdomssamarbetet bör uppföras som en egen ordinarie post på den nordiska kulturbudgeten och ej utgå över ministerrådets dispositionsmedel.

Av meddelande om rekommendation nr 33/1968 angående *sameinstitutt* framgick att ministerrådet i mars 1973 fastställt stadgar för det nya sameinstituttet i Kautokeino i Norge. Då syftet med rekommendationen uppnåtts, beslöt rådet på förslag av utskottet att anse rekommendationen slutbehandlad för rådets del.

C. Saker förberedda av socialpolitiska utskottet

1. *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*

Till socialpolitiska utskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*, kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet och det nordiska handlingsprogrammet — (i berörda delar), kapitel IV: Samarbete i sociala frågor och hälsofrågor, kapitel V: Samarbete i arbetsmarknadsfrågor, kapitel VI: Samarbete i arbetsmiljöfrågor samt kapitel VII: Miljövärdssamarbete.

En redovisning av utskottets synpunkter på kapitel I, VI och VII återfinnes här nedan under rubriken "Miljöfrågor". På förslag av utskottet godkände rådet följande yttrande (nr 2):

Nordiska rådet konstaterar med tillfredsställelse att Nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor inlett sitt arbete samt att arbetsmiljöfrågorna getts hög prioritet i ministerrådets fortsatta arbete. Nordiska rådet lägger emellertid vikt vid att den lagstiftningsmässiga sidan av det nordiska arbetsmiljösamarbetet inte försummas mot bakgrund

av den betydelse som gemensamma regler på området torde ha för ett framgångsrikt nordiskt samarbete. Rådet konstaterar vidare, att den nordiska miljöskyddskonventionen kommer att undertecknas under den 22: a sessionens första samling för att träda i kraft den 1.1. 1975. Ingåendet av denna överenskommelse skapar en god grund för kommande harmoniseringssträvanden på miljövårdslagstiftningens område. Att en konferens med deltagande av samtliga Östersjöns strandstater hålls i mars 1974 i Helsingfors i syfte att få till stånd en miljöskyddskonvention rörande Östersjön ställer sig rådet positivt till. De internationella överenskommelserna bör emellertid kompletteras med bilaterala avtal när så är motiverat. Förhandlingarna mellan Danmark och Sverige rörande ett avtal om skydd av Öresund mot föroreningar bör snarast slutföras. Konkreta åtgärder bör vidtagas för att komma till rätta med föroreningssituationen i Skagerack och Kattegatt. Gemensamma nordiska forskningsprojekt på miljövårdsområdet bör övervägas.

Nordiska rådet efterlyser vidare en rapport om vilka åtgärder som vidtagits för att minska utsläpp i luften av svaveldioxid och andra föroreningar.

Det innebär en rationalisering av rådets arbete att de berättelser som avgivits av Nordiska socialpolitiska kommittén, Nordiska ämbetsmannakommittén för miljövärdfrågor och Nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor integrerats i ministerrådets berättelse. Däremot har rapporteringen av meddelanden som återfinns i ministerrådets berättelse ännu inte nått sin slutgiltiga form.

Vidare biföll rådet utskottets förslag att lägga kapitel VI om arbetsmiljösamarbete och kapitel VII om miljövårdssamarbete i ministerrådets berättelse till handlingarna. Utskottet anmälde att det avsåg att fortsätta behandlingen av kapitel IV: Sociala frågor och hälsofrågor, och kapitel V: Arbetsmarknadsfrågor.

2. Miljöfrågor

Utskottet har liksom under närmast föregående år ägnat miljövärdfrågorna stor uppmärksamhet. Utskottet konstaterade i sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* att den inom Nordiska rådet initierade nordiska miljökonventionen skulle undertecknas i samband med rådets 22: a session. Syftet med konventionen — att skapa en ordning enligt vilken varje lands myndigheter vid prövning av fråga om tillåtligheten av miljöskadlig verksamhet skall jämföra grannländernas miljöskyddsintressen med sina egna — är helt i överensstämmelse med den rekommendation från rådet som ligger till grund för konventionen.

Utskottet ansåg det vara ett framsteg inte bara från nordisk utan även från internationell miljövärdssamarbetssynpunkt att samarbete inleddes mellan samtliga Östersjöns strandstater för att åstadkomma ett av-

tal angående skydd av Östersjön. Utskottet uttalade sig även positivt för den bilaterala samverkan som utvecklats mellan Finland och Sverige för att komma till rätta med föroreningsproblemen i Bottniska viken liksom det avtal som skall ingås mellan Danmark och Sverige angående Öresunds föroreningar.

Det ansågs dock otillfredsställande att förhandlingarna mellan Danmark och Sverige ännu inte lett till resultat. Utskottet fann det beklagligt att rekommendationen nr 21/1971 angående föroreningssituationen i Skagerack, Kattegatt och Öresund nu tre år efter rekommendationens antagande inte föranlett några mera konkreta åtgärder från ministerrådets sida. Vidare uppmärksammades det arbete som utförts inom de av Nordiska ämbetsmannakommittén för miljövärdfrågor tillsatta arbetsgrupperna för nordiskt samarbete på avfallshanteringens, miljövärdutbildningens och miljövärdforskningens område.

Utskottet konstaterade med tillfredsställelse att Nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor inlett sitt arbete under 1973. Samarbetet på arbetsmiljöområdet skall innefatta bl. a. informationsfrågor, samordningsfrågor, fastställande av relationerna till arbetsmarknadens parter, koordineringen av de nordiska ländernas ståndpunkter inom de internationella organisationerna, arbetarskyddsföreskrifter, arbetsmedicin samt anordnande av arbetsministermöten.

Utskottet hade också behandlat en arbetsmiljöfråga med anledning av ett medlemsförslag, väckt av bl. a. herrar Mundebo och Palm, om *gemensamma nordiska insatser för att motverka stress i arbetsmiljön*. Häri hemställdes, att rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vid behandlingen av arbetsmiljöproblem särskilt uppmärksamma de psykosociala problem som faller under begreppet stress i arbetslivet.

Som motivering för en nordisk samverkan på området framhöll utskottet att såväl personella som ekonomiska resurser i de nordiska länderna är otillräckliga för att på allvar angripa problemet, att arbetsmiljöerna företer stora likheter, att de sociala förhållandena utanför arbetslivet uppvisar gemensamma drag, att forskning som framkommit i ett land lätt kan tillämpas i ett annat nordiskt land. Som konkreta åtgärder för att lösa problemet nämnde utskottet bl. a. gemensamma nordiska tvärvetenskapliga symposier, samordning av på området förekommande dokumentation om forskningsresultat, utbyte av gästforskare, gemensamma forskningsobjekt, utarbetande av ett förslag till en täckande beskrivning av förhållandena på arbetsplatsen samt upprättande av ett samnordiskt system för att reglera arbetsförhållandena på så sätt att störande belastning i arbetslivet minimeras.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 5) till Nordiska ministerrådet att uppdraga åt den nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor att i samarbete med tillämpliga forskningsinstitutioner under en femårsperiod bedriva en samnordisk försöks-

verksamhet avseende de psykosociala problem som faller under begreppet stress i arbetsmiljön.

Vid behandlingen av meddelande om rekommendation nr 36/1970 angående *samarbete på arbetsmedicinens område* konstaterade utskottet att den arbetsgrupp som tillsatts för att utarbeta ett samarbetsprogram inom arbetsmedicinens område framlagt slutrapport under 1973 och att behandlingen av denna skett inom den nyligen upprättade ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor. Genom denna kommitté har ett permanent organ för nordiskt samarbete på arbetsmedicinens område etablerats, varför utskottet ej ansåg det påkallat för rådet att fortsättningsvis följa rekommendationen. Utskottet förutsatte att behandlingen av frågan kunde följas genom den redogörelse som lämnas i ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen slutbehandlad för sin del.

Vid sessionen anmäldes att socialpolitiska utskottet har till behandling ett förslag om *skydd av naturtyper och biotoper av gemensamt nordiskt intresse*, väckt av Nordiska ministerrådet. Behandlingen av ministerrådsförslaget fortsätter i utskottet.

Det anmäldes vidare att behandling pågår i socialpolitiska utskottet av medlemsförslag om *nordiskt miljöforskningsinstitut på Åland* och om *förbud mot utsläpp av avfall i Bottniska viken*. Det första har väckts av bl. a. herrar Carlsson i Vikmanshyttan, Hernelius, Mundebo och Sundman, det senare av bl. a. herrar Nilsson i Tvärålund och Sellgren.

3. *Hälso- och sjukvårdsfrågor*

Ett medlemsförslag hade väckts av bl. a. herrar Carlsson i Vikmanshyttan och Mundebo samt fru Nilsson i Kristianstad om *inrättande av en patientombudsmannainstitution*. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna att utarbeta likartade regler för inrättande av en patientombudsmannainstitution i vart och ett av de nordiska länderna.

Utskottet ansåg det vara en grundläggande rättighet att personer som är föremål för medicinsk behandling erhåller adekvat information om sitt sjukdomstillstånd. Utskottet menade dock att de brister inom sjukvården som påtalats i fråga om denna information inte i någon större omfattning kan avhjälpas genom inrättandet enbart av en patientombudsmannainstitution. I stället förordades en granskning av sjukvårdspersonalens dimensionering och arbetsfunktioner. Utskottet påpekade att utredningar f. n. pågår i Norge och Sverige beträffande vårdpersonalens rättigheter och skyldigheter och att försöksverksamhet inlemts på flera ställen i Sverige med lokala patientombudsmän. Utskottet ansåg att möjligheterna att framföra klagomål över erhållen medicinsk behandling borde förbättras, men fann det i dagens läge oklart om detta bäst

främjades genom inrättande av patientombudsmannainstitutioner i de nordiska länderna.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation till Nordiska ministerrådet (nr 6) att låta utvärdera erfarenheterna från de utredningar och den försöksverksamhet som pågår i de nordiska länderna i syfte att finna lämpliga former för att trygga patienternas rättssäkerhet och behov av information vid medicinsk behandling. Två medlemmar avstod från att rösta, bl. a. herr Krönmark.

I ett medlemsförslag om *nordisk rusmedelsforskning*, väckt av bl. a. fru ar Lundblad och Nettelbrandt samt herr Nilsson i Tvärålund, hemställdes att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder för att inleda ett effektivt samarbete om rusmedelsforskning. Förslagsställarna menade att om rusmedelsforskning på nordisk bas fördes samman under ett tak skulle garantier skapas för att narkotika, alkohol och andra rusmedel skulle komma att beaktas likvärdigt. En fastare organisation skulle kunna byggas upp kring Nordiska nämnden för alkoholforskning.

Utskottet konstaterade att en samordning av den nordiska rusmedelsforskningen syntes vara helt i överensstämmelse med de nationella erfarenheterna på området. Utskottet önskade inte vid nuvarande tidpunkt ta ställning till den rent organisatoriska sidan av det nordiska samarbetet på området i fråga utan menade att en förutsättningslös utredning borde få utvisa vilken organisatorisk modell som är den bästa i sammanhanget.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 8) till Nordiska ministerrådet att mot bakgrund av på alkohol- och narkotikaforskningens område vunna erfarenheter skyndsamt och förutsättningslöst låta utreda formerna för en samordnad och integrerad nordisk rusmedelsforskning. Rekommendationen antogs med 54 röster mot 2. 6 medlemmar, däribland herr Adamsson, avstod från att rösta.

Bl. a. herr Hammarberg hade i ett medlemsförslag hemställt att rådet efter vederbörlig utredning ville rekommendera Nordiska ministerrådet att genomföra en nordisk *pedagogisk specialutbildning för fysioterapeuter*. En av socialpolitiska utskottet tillsatt arbetsgrupp hade framlagt förslag till en utbildning i fyra steg, nämligen grundutbildning på nationell nivå, praktisk verksamhet på sjukhus under två år, pedagogisk grundutbildning och ämnesfördjupning i fyra resp. tolv veckor på nationell nivå, varefter instruktionsfysioterapeutkompetens erhålles. Nästa steg i utbildningen skulle ske på nordisk nivå, varvid fysioterapeuten efter ytterligare en termins studier skulle få fysioterapeutlärarkompetens. Utskottet noterade att utbildning för fysioterapeuter helt saknas i tre av de av utredningen berörda nordiska länderna, att behovet av fysioterapeutlärare för varje år ökar och att en nordisk samordning medför fördelar inte bara genom att elevunderlaget breddas utan också genom att lärarekryteringen underlättas. Härigenom ansåg utskottet det styrkt

att utbildning till fysioterapeutlärare borde anordnas på nordisk nivå i enlighet med intentionerna i arbetsgruppens förslag. Arbetsgruppens förslag finns tryckt i Nordisk udredningsserie 1973: 6.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 3) till Nordiska ministerrådet att genomföra en nordisk specialistutbildning för fysioterapeutlärare. Rekommendationen antogs med 46 röster mot 1. 6 medlemmar, däribland herr Hernelius, avstod från att rösta.

Ytterligare en utbildningsfråga på sjukvårdsområdet hade aktualiserats genom ett medlemsförslag väckt av bl. a. herrar Hammarberg och Nilsson i Tvärålund om *nordisk specialistutbildning på radioterapis område*. I förslaget hemställdes att rådet rekommenderar ministerrådet att undersöka förutsättningarna att anordna gemensamma nordiska kurser för specialistutbildning inom radioterapi.

Utskottet konstaterade, att utbildningen av specialister på radioterapis område i likhet med vad som gäller för andra små medicinska specialiteter erbjuder stora problem med hänsyn bl. a. till att kostnaderna blir betydande och att anordnandet av kurser hindras av att det kan vara förenat med betydande svårigheter att framskaffa lärarkrafter på nationell basis. Genom nordiskt samarbete kan uppnås dels att elevunderlaget breddas, dels att lärarrekryteringen underlättas. Utskottet ansåg att en gemensam nordisk utbildning kunde medföra att möjligheterna till förbättrad utbildning inom radioterapi ökas i väsentlig omfattning med åtföljande positiva effekter för behandlingen av cancersjuka.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 4) till Nordiska ministerrådet att undersöka förutsättningarna för anordnandet av gemensamma nordiska kurser för specialistutbildning inom radioterapi.

I anslutning till meddelande från ministerrådet om rekommendation nr 21/1966 angående *specialistkompetens för läkare* hade fråga ställts till Finlands regering om regeringen på nytt ville överväga möjligheten att snart underteckna det föreliggande avtalsutkastet om läkares specialistkompetens eller om det ännu skulle gå någon tid innan ett sådant avtal också kunde omfatta Finland. Av svaret framgick att representanter för de nordiska ländernas häsovårdsmyndigheter vid möte i januari 1974 kommit fram till att det inte är ändamålsenligt att, med hänsyn till att specialistutbildningarna är föremål för ändringar i länderna, ratificera ett avtal som i detalj definierar specialistutbildningen. Däremot konstaterades vid detta möte att avtalet om en gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare kunde ändras så att detta även kom att omfatta läkarnas specialistkompetens. Därför hade föreslagits ett tillägg till artikel 4 i överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare. Från finländsk sida ansågs målsättningen för rekommendationen uppfyllas genom det föreslagna tillägget.

I anslutning till berättelse om *samarbete på livsmedelslagstiftningens*

område hade herr Nilsson i Tvärålund ställt fråga till ministerrådet om livsmedelstillsatser. Närmare kännedom önskades om innebörden av de gemensamma principer den nordiska ämbetsmannakommittén för livsmedel antagit för godkännande av tillsatsmedel och om utbyte av information om tillsatsmedel. Av svaret framgick att arbetet med att finna gemensamma nordiska definitioner i livsmedelslagstiftningen kommer, så långt det är möjligt, att ge underlag för ett gemensamt nordiskt ställningstagande till det internationella harmoniseringsarbete som pågår inom ramen för Codex Alimentarius.

4. Arbetsmarknadsfrågor

I anslutning till rekommendation nr 5/1965 angående *utbildning av arkitekter m. m.* hade fråga ställts till Nordiska ministerrådet om dels när frågan om vidareutbildning av arkitekter på nordisk bas kan förväntas vara färdigbehandlad inom kulturavtalets institutioner, dels om vilka åtgärder ministerrådet har för avsikt att träffa för att hjälpa de nordiska arkitekterna att kunna konkurrera på lika villkor med utomnordiska arkitekter på den internationella arbetsmarknaden.

Av svaret framgick att frågan om vidareutbildningskurser på samnordisk basis är föremål för överväganden och att det därför är svårt att för närvarande uttala något om arkitekternas vidareutbildning. Beträffande frågan om arkitekternas konkurrensmöjligheter i utlandet framgick att upprättandet av ett offentligt arkitektregister är förknippat med ett antal problem, till vilkas lösning de nordiska ländernas regeringar ännu inte kunnat ta slutlig ställning.

5. Sociallagstiftningsfrågor

Herr Helén hade till Nordiska ministerrådet ställt fråga om ministerrådet avsåg att vidta åtgärder för att nu i det aktuella energiläget införa *sommartid* i de nordiska länderna. Av ministerrådets svar, som lämnades av statsrådet Lidbom, framgick att Nordiska ministerrådet vid möte i januari 1974 beslutat tillsätta en utredning för att studera frågan om införande av *sommartid* eller *ny normaltid* i de nordiska länderna. Utredningen skulle bedrivas skyndsamt och vara färdig under första halvåret 1974. Från dansk sida upplystes att i danska folketinget framlagts ett lagförslag om *sommartid* och att det är en önskan i Danmark att den ordning för *sommartid* som blir gällande i Danmark också blir gemensamt nordisk.

Beträffande meddelande om rekommendation nr 26/1963 angående *tillgodoräknande av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt* konstaterade utskottet med tillfredsställelse att denna fråga nu efter många års arbete fått en positiv lösning. En överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om samordning av pensionsrätt enligt statliga pensionsordningar hade sålunda ingåtts den 18 december

1973. På utskottets förslag beslöt rådet anse rekommendationen slutbehandlad för sin del.

I anslutning till behandlingen av meddelande om rekommendation nr 3/1967 angående *förenhälligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete* konstaterade utskottet att behov av gemensamma nordiska bestämmelser för ungas användande i arbete av Nordiska socialpolitiska kommittén ej bedömts föreligga. Utskottet ansåg därför ytterligare åtgärder i anledning av rekommendationen för närvarande inte påkallade. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen slutbehandlad för sin del.

D. Saker förberedda av trafikutskottet

1. Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till trafikutskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse (C 1)* i de delar som avser trafikfrågor, dvs. kapitel IX. Utskottet avgav betänkande till sessionen om kapitel IX del 1 (transport och kommunikationer) och fortsätter behandlingen av kapitel IX del 2 (turistfrågor).

Utskottet hade vid tidigare överläggningar med trafikministrarna framhållit betydelsen av att kontakterna mellan ministerrådet och utskottet enligt transportavtalets artikel 11 gavs en för båda parter tillfredsställande utformning. I sitt betänkande över berättelsen konstaterade utskottet bl. a. att det med ministerrådet avtalat att ämbetsmannakommitténs utkast till verksamhetsprogram för varje följande år skall överlämnas till utskottet före den 15 oktober. Utskottet påpekade att det samråd varom stadgas i transportavtalet förutsätter en växelverkan mellan ministrarna och utskottet.

På förslag av trafikutskottet antog rådet följande yttrande över berörda delar av ministerrådets berättelse (yttrande nr 3).

Ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet bör innehålla redovisning för viktigare nordiska samarbetsfält. Trafiksäkerheten är ett sådant område som bör redovisas i C 1. Nordiska rådet tillmäter det nordiska trafiksäkerhetsarbetet stor vikt och understöder planerna på gemensamma nordiska bestämmelser om användning av säkerhetsbälten och störhjälm. Frågan om säkerhetsbälten behandlas i förslag till särskild rekommendation.

Nordiska rådet förutsätter att ministerrådet i kommande berättelser kommenterar eller besvarar de synpunkter som framföres i Nordiska rådets yttranden över C 1.

De sakområden som behandlas i projekten STINA (för nordiska förhållanden avpassade normer för beräkning av trafikvolymens och axeltryckets inverkan på vägkroppen) och NORDKOLT (framtida kollektivtrafiksystem för olika nordiska tätortstyper), i särskilt hög grad det senare, är av central betydelse för viktiga delar av den politiska plan-

läggningen. Nordiska rådet önskar därför få möjlighet att följa arbetet inom de två projekten, t. ex. genom att mottaga eventuella delrapporter och att diskutera uppkommande spörsmål i detta sammanhang med ministerrådet.

Allmänt bör stor hänsyn tagas till energifrågorna i utredningar som rör transportpolitikens utformning och verkningar på samhällsekonomien.

Ett nära samband finns mellan kommunikationernas utbyggnad och regionalpolitiken, vilket framhållits i Nordiska rådets yttrande över förra årets berättelse och kommit till uttryck i trafikutskottets 10-punktsprogram. I verksamhetsprogrammet för 1974 bör arbetet med dessa frågor föras vidare än vad som föreslagits i C 1.

När det gäller utredningen om flygförbindelserna i de nordiska utvecklingsområdena utgår man från att avsikten är att på grundval av löpande analyser undersöka när försöksdrift kan igångsättas. Det understrykes att traditionella lönsamhetskriterier icke kan användas förrän försöksdrift av detta slag fått pågå tillräckligt lång tid.

En samlad plan för utbyggnad av mellanriksvägarna i Norden är värdefull men får icke försena genomförandet av konkreta projekt som redan är aktuella eller som det kan vara av intresse att värdera separat. Nordiska rådet önskar att ministerrådet lämnar en årlig redogörelse i C 1 för läget beträffande olika vägprojekt, särskilt sådana som ej redovisas i meddelande i anledning av rekommendationer.

I utredningen NORDTRANS har en grundläggande studie genomförts av transportproblemen sedda i nordiskt sammanhang. Nordiska rådet efterlyser förslag från ministerrådet beträffande vidareföringen av det arbete som inleddes med NORDTRANS.

En undersökning av möjligheterna att harmonisera tariffsystemet på transportområdet bör snarast genomföras med tanke på ett rationellt utnyttjande av existerande trafikanläggningar över gränserna.

Vid ett av trafikutskottets möten under sessionen hölls en överläggning med Nordiska ministerrådet, trafikministrarna, varvid bl. a. ställdes frågan vilka erfarenheter regeringarna gjort av den aktuella *energi-krisen* i relation till kollektivtrafiken samt huruvida dessa erfarenheter gav regeringarna anledning att vidta åtgärder. Från ministrarna framhölls att kollektivtrafiken fått större aktualitet till följd av energikrisen och att direktiven till projektet NORDKOLT skulle utvidgas med hänsyn till krisen och de nya kostnadsrelationer som blev följden av de höjda oljepriserna. De erfarenheter som krisen givit skulle bli till nytta vid utarbetandet av projektet.

2. Öresundsfrågorna

En fråga hade ställts till Danmarks regering av herr Mellqvist huruvida Danmarks regering var beredd att medverka till uppfyllande av överenskommelserna om *fast förbindelse över Öresund* och flygplats på Saltholm. Herr Mellqvist framhöll att uppfyllande av den av regeringarna träffade överenskommelsen skulle innebära lösningen på den största trafikfråga som någonsin behandlats inom de nordiska länderna och utförande av det kanske största nordiska samarbetsprojektet i modern tid. Ett misslyckande skulle innebära ett allvarligt avbräck för det nordiska samarbetet och ett misstroendevotum mot den nordiska samarbets-tanken.

Danmarks trafikminister Damsgaard meddelade att den nya danska regeringen redan förelagt folketinget Öresundsavtalen för ratifikation. Regeringen hade emellertid beslutat uppskjuta Saltholmsprojektet ett år i förhållande till den ursprungliga tidsplanen, något som dock ej skulle påverka Danmarks förpliktelser enligt avtalet om fasta förbindelser. Bakgrunden till uppskjutandet var att regeringen med hänsyn till aktuella händelser än en gång ville överväga utformningen av förbindelsen över Stora Bält. De danska och svenska trafikministrarna var eniga om att det ej skulle påverka Öresundsavtalen om Danmark beslutade sig för en kombinerad väg och järnvägsbro. I den efterföljande debatten framhöll herr Carlsson i Vikmanshyttan att många i Sverige anser det angeläget att järnvägsförbindelser Helsingborg—Helsingør gavs förtur.

3. Frågor sammanhängande med trafiksäkerheten

I ett medlemsförslag om *motverkande av användningen av rusgivande och bedövande ämnen i trafiken* hade bl. a. herrar Carlsson i Vikmanshyttan, Hernelius och Mellqvist hemställt att rådet måtte rekommendera ministerrådet att skyndsamt införa ett enhetligt varningssystem för utmärkning av trafikfarliga mediciner och andra ämnen genom text och en lätt igenkännbar symbol, samt inleda en allsidig utredning om övriga erforderliga åtgärder i syfte att motverka användningen av olika rusgivande och bedövande ämnen i trafiken. Förslagsställarna hänvisade bl. a. till att de risker bilkörning under inflytande av mediciner m. m. medför inte ägnats lika stor uppmärksamhet bland allmänheten som de av alkohol förorsakade riskerna. Härtill kom att användningen av olika slag av mediciner ökat mycket starkt under de senare åren. Förslagsställarna hänvisade till en hänvändelse från Nordisk union för alkoholfri trafik (NUAT) med hemställan om åtgärd i saken.

Trafikutskottet fann att remissinstanserna i princip stödde medlemsförslaget men att många påpekade problem och svårigheter i anslutning till märkning av mediciner. Utskottet uttalade sig positivt för att en un-

dersökning kommer till stånd beträffande de aktualiserade problemen och ansåg det lämpligast att Nordiska trafiksäkerhetsrådet och Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning uppdrogs att utreda hela frågan. Utskottet hänvisade även till att material i ämnet väntas framkomma under 1974 dels från Finland genom en av trafikministeriet tillsatt kommission som utreder medicinfall i trafiken, dels från Sverige genom undersökningar inom socialstyrelsens läkemedelsavdelning och inom trafiksäkerhetsverkets planeringsnämnd. På förslag av trafikutskottet antog rådet en rekommendation (nr 9) till Nordiska ministerrådet att snarast möjligt utreda frågan om märkning av mediciner och andra ämnen som nedsätter förmågan att uppträda som trafikant.

Et medlemsförslag om *obligatorisk användning av säkerhetsbälte* hade framlagts av bl. a. fru Nettelbrandt med hemställan om en rekommendation till Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att införa påbud om användning av säkerhetsbälten vid bilfärd. Förslagsställarna hänvisade bl. a. till en rapport från Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning och till erfarenheter utanför Norden som visade att bruk av säkerhetssele nedbringade antalet dödsfall och kroppsskador vid trafikolyckor.

Trafikutskottet hade vid sin behandling av förslaget tillgång till två rapporter om bilbälten från Nordiska trafiksäkerhetsrådet. Av dessa framgick, att antalet omkomna bilister kunde reduceras med över en tredjedel och antalet skadade med omkring en fjärdedel om 75 % av förarna och framsätesspassagerarna använde säkerhetsbälte. Andra skyddsformer kunde inte ersätta säkerhetsbälte. Utskottet hänvisade till att flera nordiska ministerier arbetade med förslag om obligatoriskt bruk av säkerhetssele och rekommenderade att arbetet härpå snarast fullgjordes samt att den nödvändiga lagstiftningen blev likalydande för alla nordiska länder och tillräckligt omfattande för att ge bästa tänkbara resultat.

På trafikutskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 12) till ministerrådet att omedelbart vidta åtgärder för att införa påbud om bruk av säkerhetssele i bilar i de nordiska länderna. Rekommendationen antogs med 49 röster mot 1. 6 medlemmar, däribland herrar Hernelius och Krönmark samt fru Kristensson, avstod från att rösta.

Med anledning av meddelandet om rekommendation nr 35/1970 om *utbildning av förare av motorfordon* hade en fråga ställts till Norges regering med begäran om en kort redogörelse för regeringarnas arbete med denna rekommendation. Norges trafikminister svarade med en redogörelse för de nya bestämmelser om förarutbildning och körkort som införts i vissa av de nordiska länderna och framhöll att olikheter mellan länderna lett till försening av utredningsarbetet. Hon ansåg det osäkert när det skulle bli möjligt att genomföra rekommendationen.

Av meddelandena om rekommendation nr 24/1973 angående *förar-*

skydd vid trafikförsäkring framgick att frågan redan tidigare är löst i Finland och att förarskydd inom en snar framtid kunde antas komma att vara genomfört i Norge och Sverige. Då aktuella planer härpå inte syntes föreligga i Danmark ställdes fråga huruvida Danmarks regering hade för avsikt att inom en nära framtid överväga en sådan ändring av gällande trafikförsäkringsbestämmelser att förarskydd kunde införas även i Danmark. Danmarks justitieminister, vilken som medlem av Nordiska rådet röstat för rekommendationen, förklarade sig ha för avsikt att tillse att frågan inom en nära framtid togs upp i Danmark, men hänvisade samtidigt till de svårigheter som låg bl. a. i att förarplatsförsäkringar var mindre vanliga i Danmark än i övriga Norden.

4. Mellanriksförbindelser

Två medlemsförslag hade väckts om nya broar inom Nordkalotten, en mellan Finland och Norge och en mellan Finland och Sverige. I det förstnämnda medlemsförslaget hemställde bl. a. herr Carlsson i Vikmanshyttan att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna i Finland och Norge att bygga en *bro över Tana älv vid Utsjoki kyrkby*. Förslagsställarna hänvisade till svårigheterna att utveckla trafikförbindelserna på Nordkalotten, bl. a. med hänsyn till de långa avstånden, de svåra naturförhållandena och det ringa befolkningsunderlaget. Vidare hänvisades till samernas möjligheter till utveckling av en enhetlig kultur över gränserna. Turisttrafiken, som på senaste tiden blivit livligare, kunde ytterligare utvecklas om trafikförbindelserna blev smidigare. Då man på både den norska och den finska sidan av Tana älv arbetat på att bygga ut vägförbindelserna ansåg förslagsställarna att en bro lämpligen borde byggas vid Utsjoki, som sedan gammalt är ett centrum för den samiska befolkningen.

Utskottet noterade Utsjoki kyrkbys betydelse för den samiska befolkningen och konstaterade att frågan om en bro skall tas upp av Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor i samband med övriga Nordkalottsfrågor enligt det framlagda verksamhetsprogrammet. Utskottet framhöll att frågan om mellanriksvägar ges hög prioritet i trafikutskottet.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 10) till regeringarna i Finland och Norge att snarast bygga en bro över Tana älv vid Utsjoki kyrkby.

I det andra medlemsförslaget hemställde bl. a. herr Carlsson i Vikmanshyttan och fru Nettelbrandt att Nordiska rådet måtte rekommendera ministerrådet att vidtaga åtgärder för byggande av en *bro över Muonio älv vid Kolari kommun*. Medlemsförslaget har delvis sin bakgrund i den studieresa som trafikutskottet företog på Nordkalotten i augusti 1972. Förslagsställarna anförde att man vid denna resa fick intryck av behovet av att förbättra förbindelserna över Tornedalen mel-

lan Sverige och Finland. Den närmare 500 kilometer långa gränssträckningen mellan Kilpisjärvi i norr och Haparanda—Torneå i söder kan endast passeras på tre ställen.

Trafikutskottet instämde med förslagsställarna i vad gällde frågans regionalpolitiska aspekter och påpekade att utbyggnad av kommunikationerna är en viktig del av regionalpolitiken. Särskilt betonades vikten av att förbättra tvärförbindelserna i området. En bro vid Kolari skulle enligt utskottets uppfattning på ett naturligt sätt sammanbinda vägnäten i Finland och Sverige med förlängning till Norge. I detta sammanhang pekade utskottet på den av Nordiska rådet rekommenderade vägen Kiruna—Narvik.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 14) till Finlands och Sveriges regeringar att snarast möjligt bygga en bro över Muonio älv vid Kolari kommun.

Mot bakgrund av meddelandena om rekommendation nr 16/1970 angående *Blå vägens utbyggnad till Europaväg* hade en fråga ställts till Norges regering huruvida regeringen hade för avsikt att vidtaga erforderliga åtgärder, så att även vägsträckningen Mo i Rana—Nesna i överensstämmelse med Nordiska rådets rekommendation kunde ges Europavägs status. Frågeställaren hänvisade till att den återstående sträckan från Mo i Rana till Nesna ej nämns i meddelandena. Det framstod som naturligt att hela Blå vägen, som på norsk sida sträckte sig från riksgränsen över Umbukta till Nesna, gavs Europavägs standard. Norges regering meddelade att man ej för tillfället övervägde att utbygga den aktuella sträckan till Europavägs standard. En breddning av vägen planerades emellertid inom ramen för projekt för att öka turisttrafiken utefter Blå vägen.

Vid sin session i februari 1973 hade rådet antagit en rekommendation (nr 28) angående flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige vari regeringarna i Finland, Norge och Sverige rekommenderades att snarast vidta åtgärder för en snabb etablering av tvärgående flygförbindelser i ländernas nordliga områden. Efter denna session väckte bl. a. fru Nettelbrandt och herr Sellgren ett mer vittsyftande medlemsförslag om en rekommendation till Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna för en *sammankoppling av inrikesflygen i Finland, Norge och Sverige*, syftande till utbyggnad av tvärgående flygförbindelser. Förslagsställarna pekade på de lönsamhetsproblem som är förenade med utbyggnad av tvärförbindelser och ansåg det vara en fördel att vidga den utredning som var att förvänta med anledning av ovannämnda rekommendation till att omfatta inte bara Nordkalotten utan en större del av Finland, Norge och Sverige. På detta sätt kunde man finna de lönsammaste tvärförbindelserna och sammanbinda respektive nationella flygnät. Som ett alternativ kunde förslagsställarna tänka sig att bygga ut en serie tvärförbindelser, fördelade

mellan respektive länders flygbolag, där samma flyg betjänar hela linjen och tidsödande flygplansbyten och väntetider elimineras.

Trafikutskottet konstaterade att Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor tillsatt en arbetsgrupp att utreda de frågor som sammanhänger med en utbyggnad av flygförbindelserna på Nordkalotten och de övriga inlandsområdena i norr. Vid ett möte med trafikministrarna informerades utskottet om att även det aktuella medlemsförslaget skulle behandlas av denna arbetsgrupp i samband med rekommendation nr 28/1973.

På förslag av utskottet beslöt rådet att icke företa sig något med anledning av medlemsförslaget om sammankoppling av inrikesflygen i Finland, Norge och Sverige.

Av meddelandena om rekommendation nr 29/1967 angående *Europa-vägförbindelse mellan Finland och Sverige* fann trafikutskottet på grundval av verkställda och planerade utbyggnader av de aktuella delsträckorna av denna vägförbindelse att rekommendationens syfte kunde anses uppnått. På utskottets förslag beslöt rådet att anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

5. Övrigt

Vidareutbildning inom hotell- och restaurangfacket togs upp i ett medlemsförslag av finländska och norska medlemmar i rådet som föreslog en rekommendation till ministerrådet att utföra erforderlig utredning för att kunna organisera en gemensam nordisk ledarutbildning inom hotell- och restaurangfacket. Den ökande turismen och reseverksamheten hade enligt förslagsställarna aktualiserat behovet av kvalificerade ledare inom hotell- och restaurangnäringen. En viktig orsak härtill var bristen på utbildningsmöjligheter. Utbildningen av flera personal-kategorier inom näringen hade samordnats genom branschorganisationernas samarbete, men beträffande ledarutbildningen hade man ej nått så långt. En samordning av de nordiska resurserna var påkallad. Norge hade kommit längst och en statlig hotellfackskola var under byggnad i Stavanger. Denna skola borde enligt förslagsställarna komma in i en nordisk planering.

Några av trafikutskottets medlemmar besökte Stavanger och överlade med representanter för kommunen och skolan. På grundval av besökets resultat och branschorganisationernas övervägande stöd för tanken på central nordisk ledarutbildning inom hotell- och restaurangfacket anslöt sig trafikutskottet till medlemsförslagens tankegångar och på utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 13) till ministerrådet att företa en undersökning för att organisera en gemensam nordisk ledarutbildning inom hotell- och restaurangbranschen.

I ett medlemsförslag om *begränsning av trafikbuller m. m.* hade bl. a. fru ar Håvik och Lundblad samt herr Hammarberg hemställt att Nor-

diska rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder för en samordnad forskning om trafikbuller i de nordiska länderna samt att utreda förutsättningarna för en tillämpning av likartade normer i de nordiska länderna rörande begränsning av trafikbuller.

Förslagsställarna framhöll att den utökade trafiken mellan de nordiska länderna medfört att trafikbullerproblemen borde ses ur en vidare synvinkel än den rent nationella. Utöver en bättre stads- och trafikplanering torde enligt förslagsställarna lösningen på bullerproblemet vara att söka i en maximering av bullernivån genom reglering av fordons tekniska utrustning, vikt och hastighet. Det var angeläget att ett samarbete kom till stånd om forskning och utvecklingsarbete om trafikbuller inom ramen för Nordiska rådet. Även redan befintliga forskningsresultat som framkommit i ett enskilt nordiskt land borde kunna underlätta en lagstiftning om trafikbuller i alla nordiska länder.

Trafikutskottet instämde i förslagsställarnas synpunkter och hänvisade dessutom till att omfattande internationellt samarbete etablerats samt till att nordiska ämbetsmannakommittén för miljöskyddsfrågor avsåg att ta upp frågan om trafikbuller när den svenska trafikbullerutredningen avger sitt betänkande under 1974. Utskottet förutsatte att den svenska utredningens arbete blir en värdefull grundval för framtida nordiskt samarbete på normområdet. Med hänsyn till att normarbetet på området redan nått långt i Norden framhöll utskottet att de nordiska länderna genom gemensamt uppträdande bör eftersträva att i internationellt samarbete medverka till en harmonisering av de internationella normerna på bullerområdet.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 11) till ministerrådet att fatta beslut om en samordnad nordisk forskning beträffande trafikbuller samt att låta utreda förutsättningarna för tillämpning av likartade normer för begränsning av trafikbuller.

Trafikutskottet fann av meddelandet om rekommendation nr 12/1968 angående *posttaxor m. m.* att frågan om nordisk postgirokort lösts i överensstämmelse med rekommendationen och att arbete pågick för harmonisering av portobestämmelserna för trycksaker. På utskottets förslag beslöt rådet att anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Av meddelandena om rekommendation nr 3/1969 angående *tullbehandlingen av postpaket* framgick att rekommendationens syfte uppnått sedan Finland och Sverige infört en ordning som innebär att postpaket från utlandet inpasserar utan förtullning såvida ej det uppgivna innehållet är avgiftsbelagt. På utskottets förslag beslöt rådet att anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

E. Saker förberedda av ekonomiska utskottet

1. Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till ekonomiska utskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1)* i vad gällde vissa delar av kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet och det nordiska handlingsprogrammet, kapitel VIII: Ekonomiskt samarbete och kapitel X: Samarbete i frågor rörande biståndet till utvecklingsländerna.

Berättelsen behandlades på ett antal möten med utskottets niomanna-kommitté och utskottet, delvis med deltagande av samsarbetsministrarna. Till sitt möte under sessionen mottog utskottet en tilläggsredogörelse från ministerrådet om försörjningssituationen på energiområdet. I sitt betänkande över berättelsen föreslog utskottet att rådet måtte anta följande yttrande:

Nordiska rådet förutsätter att den företagna utbyggnaden av organisationerna för det nordiska samarbetet medför ett snabbare genomförande av handlingsprogrammet och utvidgande av samarbetet. Nordiska ministerrådets redogörelse för arbetet med Berättelsen C 1 bör äga rum någon gång i november/december, företrädesvis under första delen av perioden. Presidiet har beslutat att det skall företas en utredning om det forum där redogörelsen bör äga rum. Rådet avser att efter närmare värdering med ministerrådet dryfta proceduren för budgetbehandlingen.

Nordiska rådet ser med tillfredsställelse att nära kontakt etablerats mellan de nordiska länderna i vad gäller lösningen av de problem som följer av de ursprungsregler som gäller i avtalen med EG respektive EFTA-konventionen. Rådet vill i anknytning till GATT-förhandlingarna understryka betydelsen av en ökad liberalisering av världshandeln och bättre balans mellan i-länder och u-länder när det gäller fördelningen av de fördelar som den större världshandeln för med sig. Rådet instämmer i de synpunkter som framfördes från nordisk sida med hänsyn till riktlinjerna för ett reformerat valutasystem.

Rådet har med intresse tagit del av ministerrådets beslut att föreslå att under 1975 ytterligare 10 miljoner svenska kronor ställs till disposition för fonden för teknologi och industriell utveckling. Rådet har intet att erinra mot den föreslagna prioriteringen av programområden och delområden som omnämnts i berättelsen och anhåller att rådet blir orienterat om godkända projekt.

Nordtest bör användas som utredningsorgan vid eventuella överläggningar mellan de nordiska länderna och EG om förutsättningarna för utarbetande av standards och godkännande av testresultat. I detta sammanhang hänvisas till ekonomiska utskottets betänkande med an-

ledning av medlemsförslag A 388/e om förhandlingar med EG om ömsesidigt godkännande av testresultat. Rådet konstaterar att styrelsen för Nordiska fonden för teknologi och industriell utveckling har reserverat 200 000 svenska kronor för Nordtests sekretariatsverksamhet. Rådet instämmer i att vidare utbyggnad av det nordiska samarbetet på det mättekniska området skall stödjas.

Rådet har tagit del av Nordiska ministerrådets tilläggsredogörelse om den senaste tidens utveckling vad beträffar energiförsörjningen och möjligheterna till nordiskt energisamarbete på längre sikt. Rådet har noterat att arbetet med en integration av de nordiska byggmarknaderna har intensifierats. I rådets yttrande angående berättelsen C 1/1973 kompletterades prioriteringslistan över arbetsuppgifter med tre nya problemområden. Rådet lägger till handlingarna de kompletterande upplysningar som mottagits angående de utredningar som påbörjats beträffande dessa ämnen. Rådet har med tillfredsställelse noterat ministerrådets beslut om utarbetande av förslag till samarbetsavtal på det regionalpolitiska området. Rådet vill i övrigt hemställa att det företas en utredning om finansieringen av ett utvidgat gränskommunalt samarbete. Resultatet av denna utredning bör läggas fram för rådet.

Vad beträffar Ministerrådets beslut att ombilda Nordisk komité för konsumentspörsmål till en ämbetsmannakommitté inom ramen för Nordiska ministerrådets organisation hänvisas till medlemsförslag A 380/e om organisatorisk samordning av de nordiska samarbetsorganen på konsumentområdet och förslagets behandling i plenum. Rådet har med tillfredsställelse noterat att en utredning om det fortsatta nordiska biståndssamarbetet och de lämpligaste formerna härför väntas föreligga i början av år 1974. Rådet emotser utredningen för eventuellt yttrande.

Det av utskottet föreslagna yttrandet godkändes av rådet (yttrande nr 4). Samtidigt beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 5/1970 om *nordiskt varudeklarationssamarbete* och rekommendation nr 12/1973 om *samarbete rörande marknadsproblem* för rådets del slutbehandlade. Beträffande förstnämnda rekommendation hänvisade utskottet till den av ministerrådet beslutade organisatoriska förstärkningen på konsumentområdet (se nedan) och beträffande den sistnämnda rekommendationen hänvisade utskottet till att berörda ämbetsmannakommittéer och ministerrådets sekretariat hade i uppdrag att följa utvecklingen inom EG.

2. Konsumentfrågor

Herrar Antonsson, Mundebo och Palm samt fru Lundblad hade i ett medlemsförslag om *organisatorisk samordning av de nordiska samarbetsorganen på konsumentområdet* hemställt, att rådet måtte rekommendera ministerrådet att undersöka möjligheterna för en sådan samordning. I

förslaget hänvisades till den starka utbyggnaden av samnordiska organ på varudeklarations- och konsumentområdet och till att dessa organ syntes vara under utbyggnad efter tre parallella linjer. Denna ordning med tre självständigt arbetande grupper syntes mindre ägnad att fungera på ett administrativt rationellt sätt varför ett sammanförande av dessa organ borde ske. Till förslaget hade fogats en utredning av Nordisk samarbetskomité för varedeklarationsarbete. Nordiska kommittén för konsumentspörsmål lade senare fram en rapport med förslag till framtida organisation av det nordiska samarbetet på konsumentområdet. Kommittén önskade stärka den politiska anknytningen till konsumentarbetet på nordiskt plan och föreslog att kommittén skulle omformas till en ämbetsmannakommitté för konsumentfrågor inom ramen för ministerrådet.

I ministerrådets berättelse C 1 meddelades att ministerrådet beslutat upprätta en ämbetsmannakommitté enligt detta förslag.

Ekonomiska utskottet fann den hittillsvarande ordningen med flera inbördes oavhängiga organ föga rationell och underströk att dubbelarbete måste undvikas. De tillgängliga resurserna skulle bättre utnyttjas vid en organisatorisk samordning inom ett organ. Vidare ansåg utskottet att nära kontakt borde upprätthållas med löntagare- och konsumentorganisationerna under arbetet med ett konsumentpolitiskt handlingsprogram. Utskottet stödde därför ministerrådets strävanden att upprätta en samlad organisation för det konsumentpolitiska samarbetet och att utarbeta ett handlingsprogram på detta område. Då medlemsförslagets syfte härmed i det väsentligaste hade uppnåtts beslöt rådet på utskottets förslag att icke företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

3. Internationella handelsfrågor

Ett ämne som alltmer kommit i förgrunden, i synnerhet efter de tull-sänkningar som genomförts inom ramen för GATT och de frihandelsavtal som vissa länder ingått med EG, är de s. k. icke-tariffära handelshindren. Herrar Antonsson, Krönmark, Mundebo och Palm hade fört fram ämnet i ett medlemsförslag vari hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna i Finland, Island, Norge och Sverige att med EG ta upp överläggningar om förutsättningarna för *ömsesidigt erkännande av testresultat*. De hänvisade till att nationella föreskrifter ofta används i direkt protektionistiskt syfte och till att de icke-tariffära handelshindren behandlas inom flera internationella organisationer, inte minst inom EG, som antagit ett särskilt program för att undanröja tekniska handelshinder.

Ekonomiska utskottet hänvisade till att EG inte syntes ha kommit särskilt långt på materialkontrollområdet, medan inom EFTA ett omfattande arbete utförts beträffande icke-tariffära handelshinder. Det

syntes därför möjligt att det redan inledda samarbetet inom EFTA utnyttjades för fortsatta nordiska initiativ samtidigt som dessa presenterades för EG. Utskottet påpekade också att Nordtest i detta sammanhang borde tjäna som samarbetsorgan mellan de nordiska länderna. Vid plenardebatten framhöll utskottets talesman att de nordiska länderna i Nordtest har en möjlighet att företa gemensamma initiativ och påverka resultaten i de internationella samarbetsorganisationerna.

Utskottets majoritet föreslog en rekommendation i anledning av medlemsförslaget, medan två finländska medlemmar reserverade sig och ej önskade någon åtgärd från rådets sida. De anförde, att även om frågan om testresultat kunde ses som en rent teknisk fråga gällde det också en fråga om politisk orientering i EG:s riktning, då det i dylika harmoniseringsfrågor gällde en ännu mera långt gående politisk-ekonomisk integration än i tullfrågor.

På förslag av ekonomiska utskottet antog rådet en rekommendation (nr 15) till ministerrådet att med EG ta upp överläggningar om förutsättningarna för utarbetande av gemensamma standards och ömsesidigt godkännande av testresultat. Rekommendationen antogs med 45 röster (däribland herrar Adamsson, Antonsson, Carlsson i Vikmanshyttan, Hammarberg, Hernelius, fru Håvik, herr Jansson, fru Kristensson, herr Krönmark, fru Lundblad, herrar Mellqvist, Palm och Sellgren) mot 8 (däribland herr Hermansson). En medlem avstod från att rösta.

Ett annat problem i den internationella handeln är att förmånliga kreditvillkor från stora länder som Italien, Frankrike, Storbritannien och USA ofta används som ett konkurrensmedel i öst-västhandeln. De nordiska ländernas handel med öststaterna, med undantag för Finland, har under senare tid kraftigt stagnerat trots att man från ömse sidor gjort positiva uttalanden om önskvärdheten av att öka handeln. Detta påpekades av herrar Antonsson, Helén och Palm m. fl. som i ett medlemsförslag hemställde att rådet skulle rekommendera de nordiska ländernas regeringar att i OECD verka för en *global samordning av exportkreditvillkor*, varvid bl. a. särskilt bör uppmärksammas kreditgivningens alltmer ökade betydelse i handeln med de östeuropeiska stater. De nordiska länderna hade inte samma möjlighet som de stora handelsnationerna att erbjuda fördelaktiga långfristiga krediter. Ett samråd i dessa frågor syftande till en samordning i kreditgivningen var därför av stort intresse för de nordiska länderna.

Ekonomiska utskottet instämde i förslagsställarnas tankegångar och ansåg att kreditfrågorna i sin helhet borde tas upp i OECD. De nordiska experterna på detta område borde få i uppdrag att så långt möjligt — med hänsyn tagen till de nordiska ländernas olika anknytningsformer till EG — fortsätta samarbetet och samordningen av de nordiska ländernas synpunkter i syfte att nå en tillfredsställande lösning på de

problem som den nuvarande användningen av exportkrediter och kreditgarantier medförde.

Med hänsyn till att Danmarks medlemskap i EG påverkade landets möjligheter att samverka med de övriga nordiska länderna i OECD hänvisade utskottet ej direkt till OECD utan föreslog att rådet skulle uppdraga åt ministerrådet att verka i berörda internationella organisationer för en global samordning av exportkreditvillkoren, vilket givetvis ej uteslöt att man i största möjliga mån använde sig av OECD.

På förslag av ekonomiska utskottet antog rådet en rekommendation (nr 16) till Nordiska ministerrådet att i berörda internationella organisationer verka för en global samordning av exportkreditvillkor. I denna förbindelse bör man bl. a. vara särskilt uppmärksam på kreditgivningens ständigt ökade betydelse för handeln med de östeuropeiska staterna.

4. Skattefrågor

En skattefråga aktualiserades i ekonomiska utskottet genom ett medlemsförslag av bl. a. fru Nettelbrandt med hemställan att rådet måtte rekommendera regeringarna att tillse att regelbundet *samråd* äger rum mellan de nordiska länderna rörande utformningen av beskattningsreglerna för fysiska personer, särskilt inför förestående betydelsefulla förändringar. De rekommendationer rådet hittills antagit i skattefrågor har lett till vidgat informationsutbyte mellan finansministerierna och inrättande av ett skattevetenskapligt forskningsråd. Förslagsställarna framhöll att de olägenheter för det nordiska samarbetet som olikheter i den direkta beskattningen av fysiska personer hittills medfört ej varit kända. Det förslag om omläggning av beskattningen av fysiska personer som diskuteras av 1972 års svenska skatteutredning kan däremot få vittgående konsekvenser. Förslagsställarna ansåg det därför viktigt att genomgripande omläggningar av beskattningens utformning inte får äga rum utan att hänsyn tas till de verkningar som en omläggning skulle få i relation till kringliggande länder.

Ekonomiska utskottet instämde i förslagsställarnas tankegång att den nya svenska utredningen givit förnyad aktualitet åt frågan om nordiskt samråd i skattefrågor och att en omläggning i enlighet med det refererade förslaget skulle kunna medföra vissa komplikationer från nordisk synpunkt. Utskottet ansåg därför att hänsynen till de nordiska aspekterna gjorde det nödvändigt med nordiskt samarbete om de grundläggande principerna för beskattningen av fysiska personer redan på utredningsstadiet. Vidare menade utskottet att en form för regelbundet samråd skulle vara mer ändamålsenlig än nuvarande informationssamarbete. Utskottet föreslog därför en rekommendation i enlighet med medlemsförslaget.

Mot utskottets förslag reserverade sig de flesta av utskottets socialdemokratiska medlemmar, som påpekade de resultat — upprättandet

av ett skattevetenskapligt forskningsråd och en utvidgad informationsverksamhet, bl. a. genom utseende av tjänstemän som fungerar som kontaktmän och utväxling av utredningsförslag, propositioner, lagar m. m. — som uppnåtts genom hittillsvarande rekommendationer i skattefrågor. Reservanterna fann det ej nödvändigt att inrätta mer detaljerade riktlinjer för samarbetet. Enligt deras uppfattning borde formen för det nordiska samarbetet beträffande beskattningsreglerna anpassas till behovet vid varje aktuell tidpunkt. De ansåg därför att rådet ej borde företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Diskussionen i plenum kom delvis att gälla i vad mån samrådet mellan regeringarna i skattefrågor kunde anses fungera tillfredsställande. Reservanterna hävdade detta och ansåg att förslaget till rekommendation var onödigt då en sådan ej torde kunna innebära något mer än vad som för närvarande görs enligt redan uppdragna riktlinjer.

På förslag av ekonomiska utskottet antog rådet en rekommendation (nr 19) vari rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige att tillse att regelbundet samråd äger rum mellan de nordiska länderna angående utformningen av beskattningsreglerna för fysiska personer, särskilt när betydelsefulla förändringar förestår. Rekommendationen antogs med 31 röster (däribland herrar Antonsson, Carlsson i Vikmanshyttan, Hernelius, fru ar Jonäng och Kristensson, herrar Krönmark, Mundebo, Sellgren och Sundman) mot 24 (däribland herrar Adamsson, Hammarberg, Hermansson, fru Håvik, herr Jansson, fru Lundblad, herrar Mellqvist och Palm).

5. Övrigt

Frågan om *företagsdemokrati i gemensamma nordiska företag* hade tagits upp i ett medlemsförslag av bl. a. herr Mundebo som föreslog en rekommendation om en undersökning hur anställda i företag där flera nordiska företag direkt eller indirekt är delägare kan få samma företagsdemokratiska rättigheter som anställda i privata eller statsägda företag på nationell basis. I förslaget hänvisades till att utformningen av reglerna på det företagsdemokratiska området är delvis olika i de olika nordiska länderna. Detta förhållande kunde medföra att anställda i samnordiska företag, t. ex. SAS, fick reducerade möjligheter att delta i företagets ledning.

Ekonomiska utskottet anslöt sig till förslagsställarnas tankegångar och föreslog en rekommendation i huvudsak i enlighet med medlemsförslaget. Utskottet uttalade att demokratisering av arbetslivet är ett viktigt medel i syfte att utveckla och utvidga demokratin i de nordiska länderna.

I plenum påpekades bl. a. att Nordens fackliga samorganisation starkt tryckt på kravet på demokrati i arbetslivet som ett viktigt led i strävandena att utveckla medinflytandet i olika verksamheter och en förut-

sättning för bättre arbetsmiljö, tryggare anställning och rättfärdigare fördelning av produktionsresultaten.

På förslag av ekonomiska utskottet antog rådet en rekommendation (nr 20) till Nordiska ministerrådet att undersöka hur anställda i företag, där flera nordiska länder direkt eller indirekt är delägare, kan få samma företagsdemokratiska rättigheter som anställda i privata företag, organiserade på nationell basis.

I ett medlemsförslag av bl. a. herrar Hermansson och Werner i Tyresö föreslogs en rekommendation till regeringarna att ålägga sina delegater i FN att befordra en *fredlysning av Nordostatlanten* i enlighet med principerna om fredlysning av Indiska Oceanen och med hänsyn till den behandling denna fråga fått inom FN. Målsättningen borde vara att den fredlysta zonen sträckte sig över den del av havet som i väst begränsas av Grönland, i öst av Norge, i nord ungefär av 80 breddgraden och i syd av 60 breddgraden.

Ekonomiska utskottet påpekade att, även om rådets stadga inte innehåller någon begränsning av det sakområde som ligger inom rådets verksamhet, den praxis har utvecklats att inte behandla försvars- och säkerhetspolitiska frågor i rådet.

En finländsk medlem i utskottet hade reserverat sig mot utskottets beslut och föreslagit en rekommendation i enlighet med medlemsförslaget.

På förslag av ekonomiska utskottet beslöt rådet att ej företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

För utskottets förslag röstade 47 medlemmar (däribland herrar Adamsson, Antonsson, Carlsson i Vikmanshyttan, Hammarberg och Hernelius, fru Håvik, herr Jansson, fruar Jonäng, Kristensson och Lundblad, herrar Mellqvist, Mundebo, Nilsson i Tvärålund, Palm och Sellgren).

För reservanternas förslag röstade 11 medlemmar, däribland herr Hermansson.

III. Generaldebatten m. m.

I generaldebatten, som fördes med utgångspunkt i Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet, rapporten om nordiskt samarbete under 1973 och presidiets rapport om dess verksamhet sedan 21:a sessionen, deltog vid årets session 39 talare.

Av svenska regeringsrepresentanter yttrade sig under debatten statsminister Palme samt statsråden Feldt och Zachrisson. Av de valda medlemmarna gjordes inlägg från svensk sida av herrar Helén, Hermansson, Jansson och Sundman.

Generaldebatten kom såsom väntat med hänsyn till den aktuella oljekrisen att domineras av energifrågorna. Flertalet talare underströk

att energiproblemen skapar nya problem, som kan sprida sig över gränserna och även drabba länder som själva inte har energibrist. Ett omfattande internationellt samarbete är därför nödvändigt. Att också de nordiska länderna utvecklar samarbetet på detta område framhölls som önskvärt. I generaldebatten diskuterades vidare bl. a. frågan om ökat partipolitiskt samarbete inom rådet. Från isländsk sida berördes vissa försvars- och utrikespolitiska frågor, vilket strider mot rådets praxis. Inlägget förorsakade också en livlig debatt.

De fyra närvarande statsministrarna behandlade alla den nordiska energipolitiken. Statsminister Palme fann det synnerligen intressant om de stora fyndigheterna av olja och gas utanför den norska kusten kan bilda utgångspunkt för ett bredare energi- och industripolitiskt samarbete. Statsministern anknöt här till statsminister Brattelis förklaring om att man från norsk sida var beredd att diskutera hur oljeresurserna skulle kunna utnyttjas för att också komma övriga nordiska länder till godo och möjligheterna för ett nordiskt samarbete. Så snart initiativ kommer från Norge, vill man från svenskt håll gå in i diskussion om konkreta projekt på energi- och industriområdet, självfallet också atomsamarbetet, framhöll statsminister Palme, som även ansåg att debatten i rådet kunde bilda startpunkten för en mycket betydelsefull utveckling i Norden på hela energiområdet.

Statsminister Palme konstaterade också i sitt inlägg att alla de nordiska länderna nu förhandlat sig fram till lösningar av sina relationer till EG och att detta mål kunnat nås utan svår inbördes splittring mellan de nordiska länderna.

Statsrådet Feldt, som talade å ministerrådets vägnar, gav en utförlig redogörelse för ministerrådets verksamhet framför allt inom ramen för dess handlingsprogram omfattande industri- och energipolitik, regional- och miljöpolitik samt lagstiftnings-, kultur-, transport-, arbetsmiljö-, turist- och konsumentområdena. Härvid anmäldes bl. a. att den nordiska miljöskyddskonventionen, som väntas få stor betydelse främst för befolkningen i gränsområdena, skulle undertecknas under sessionen.

Statsrådet Feldts inlägg präglades i övrigt huvudsakligen av den aktuella energikrisen. Det betonades att när oljekrisen kom var de nordiska länderna redo att i samverkan lösa de många problem som uppstod. Erfarenheterna av samarbetet på regerings- och tjänstemannaplan kommer att bli av stort värde i framtiden. Beträffande den långsiktiga energipolitikens mål och medel fanns det dock för närvarande få konkreta resultat att redovisa.

När det gällde möjligheterna att minska beroendet av olja i fyra av de nordiska länderna pekade statsrådet Feldt på en ökad utbyggnad av vattenkraften, tillskott av naturgas från Nordsjön och ett nordiskt samarbete för att möjliggöra för Island att utnyttja sina energiresurser. Vi-

dare pekades på kärnkraften som den enda energikälla som på längre sikt är ett ekonomiskt alternativ till oljan.

Statsrådet Zachrisson konstaterade i sitt inlägg att samarbetet på kulturområdet mellan Nordiska rådet och ministerrådet börjat finna väl fungerande former. Utgångspunkten för detta samarbete är att parlamentarikerna bör kunna komma in i behandling av olika kulturfrågor, innan ministerrådet fattat principiella ställningstaganden. Statsrådet uttalade sin tillfredsställelse över att man nu fått en nordisk kulturbudget och därigenom en samlad överblick över och möjlighet till avvägning och prioritering mellan de ekonomiska insatserna i kultursamarbetet. Statsrådet pekade också på den väsentliga roll folkrörelser och bildningsorganisationer spelar för det nordiska kultursamarbetet som motvikt till en alltför stark institutionalisering.

Herr Helén berörde i sitt inlägg energikrisen och fann det värdefullt att man i alla de nordiska länderna är i färd med att utarbeta nationella energipolitiska målsättningar där utbytet av erfarenheter blir viktigt. Herr Helén efterlyste ministerrådets reaktioner på rådets rekommendation från 1973 angående en energipolitisk överenskommelse och noterade en beklaglig nedtrappning av ambitionsnivån från den deklARATION som rådet antagit och som rimligen borde ha varit utgångspunkten för regeringarnas svar till rådet. Herr Helén anmälde, att han tillsammans med andra folkpartister i ett medlemsförslag pekat på en möjlighet att främja forskningen inom ramen för ett fristående nordiskt energinstitut. Herr Helén uttalade också sin tillfredsställelse över det ökade partipolitiska samarbetet inom rådet.

Även herr Hermansson uppehöll sig vid energisituationen och aviserade att vänsterpartierna avsåg att i ett medlemsförslag i rådet ta upp frågan om en gemensam nordisk strategi på det energipolitiska området. Herr Hermansson, som starkt kritiserade de internationella oljebolagen, framhöll att grunden för ett samarbete som gagnar den nordiska befolkningen är en samverkan i energipolitiken mellan staterna och mellan statsägda företag under statlig kontroll.

Energisituationen berördes även av herr Jansson, som ansåg det uppenbart att regeringarna måste få ett fastare grepp om den framtida energiförsörjningen i våra länder, och att beroendet av de multinationella oljebolagen måste hävas. Härvid hänvisades till ett inför sessionen väckt socialdemokratiskt medlemsförslag om energipolitiskt samarbete, som avser bl. a. import av olja genom avtal direkt med oljeländerna. Herr Jansson behandlade även det nordiska samarbetet på miljövårdens område och underströk därvid värdet av den nordiska miljökonventionen.

Herr Sundman framhöll att det kulturella samarbetet i Norden är ett av de mest omfattande inslagen i vår nordiska gemenskap och att betydelsen av det nordiska kulturavtalet knappast kan överskattas. Herr Sundman uttalade viss kritik mot kulturbudgetens storlek och pekade

på nödvändigheten av anslag inom den allmänkulturella sektorn för att värja Norden mot ett internationellt kommersiellt kulturutbud. Herr Sundman efterlyste slutligen ministerrådets åtgärder beträffande rådets rekommendation om speciellt stöd till den färöiska litteraturen.

Herr Antonsson underströk i sitt inledningsanförande som tillträdande president energifrågornas ökade betydelse och behovet av samarbete mellan de nordiska länderna på energiområdet. Herr Antonsson ansåg det motiverat, att regeringarna forcerar arbetet på att infria 1973 års rekommendation om en nordisk energipolitisk överenskommelse. Att uppskjuta ställningstagande i denna fråga som regeringarna syns vilja göra ansåg herr Antonsson inte tillfredsställande.

Herr Antonsson berörde också det regionalpolitiska samarbetet och uttalade att det är viktigt att på nordisk basis verka för att rätta till den obalans som finns i de nordligaste delarna av Norge-Sverige-Finland. Herr Antonsson hade därför tagit initiativ till ett medlemsförslag om inrättande av en regionalpolitisk fond för Nordkalotten.

IV. Litteratur- och musikpriset

Vid en ceremoni den 17 februari 1974 i Stadshuset utdelades Nordiska rådets litteraturpris för år 1974 till den danske författaren Villy Sørensen och rådets musikpris för 1974 till den danske kompositören Per Nørsgård.

*Bilaga***Rekommendationer och yttranden antagna vid Nordiska rådets 22:a session, första samlingen****Rekommendationer***Koordinerande**Nr 1. Nordiskt samarbete om lagstiftning*

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd at lægge følgende principper til grund for videreudviklingen af det nordiske samarbejde på lovgivningsområdet i overensstemmelse med Helsingforsaftalen:

Nordiska ministerrådet

1) Målet for den videre udvikling af samarbejdet skal være dels et fortløbende samarbejde om aktuelle problemstillinger, dels en harmonisering eller såvidt mulig ensartet udformning af lovgivningen eller fælles lovgivningsforanstaltninger på områder, som egner sig til nordisk samarbejde.

2) Samarbejdet bør omfatte de traditionelle områder for lovgivnings-samarbejdet og nye områder, hvor lovgivning bliver aktuel, således at lovgivningen og lovgivningsmetoderne tilpasses samfundsudviklingen i Norden.

3) Et program for det nordiske lovgivnings-samarbejde på længere sigt fremlægges for Nordisk Råd i ministerrådets beretning om det nordiske samarbejde. Programmet kompletteres efterhånden, bl. a. under hensyntagen til resultatet af drøftelser mindst en gang årlig mellem ministerrådet og juridisk udvalg.

4) Der søges udviklet et samarbejds-mønster vedrørende lovgivnings-områder, som omfattes af lovgivningsprogrammet, hvorefter Nordisk Råd, normalt gennem juridisk udvalg, hvis det er muligt, får lejlighed til at udtale sig om betænkninger m. v., når udvalget anmoder om dette under behandlingen af programmet. Samtidig bør der gives udvalget mulighed for at gøre sig bekendt med det remissmateriale, som foreligger.

Nr 2. Nordiskt förbud mot alkoholreklam

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at inføre forbud mod alkoholreklame i Norden og at iværksætte en effektiv information om alkoholens skadelige virkninger, særlig over for ungdommen.

*Nordiska ministerrådet**Nr 3. Nordisk vidareutbildning för fysioterapeuter*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra en nordisk specialistutbildning för fysioterapeutlärare.

Nordiska ministerrådet

Nr 4. Nordisk specialistutbildning på radioterapins område

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka förutsättningarna för anordnandet av gemensamma nordiska kurser för specialistutbildning inom radioterapi.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 5. Nordisk försöksverksamhet för att motverka stress i arbetsmiljön

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att uppdraga åt den nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor att i samarbete med tillämpliga forskningsinstitutioner under en femårsperiod bedriva en samnordisk försöksverksamhet avseende de psykosociala problem som faller under begreppet stress i arbetsmiljön.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 6. Tryggande av patienternas rättssäkerhet

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utvärdera erfarenheterna från de utredningar och den försöksverksamhet som pågår i de nordiska länderna i syfte att finna lämpliga former för att trygga patienternas rättssäkerhet och behov av information vid medicinsk behandling.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 7. Ändringar och tillägg till Helsingforsavtalet

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd at gennemføre forslag til ændring af og tilæg til Helsingforsaftalen. (Ministerrådsforslag B 14/j)

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 8. Nordisk rusmedelsforskning

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att mot bakgrund av på alkohol- och narkotikaforskningens område vunna erfarenheter skyndsamt och förutsättningslöst låta utreda formerna för en samordnad och integrerad nordisk rusmedelsforskning.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 9. Märkning av mediciner och andra bedövande ämnen som kan utgöra en trafikfara

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd at hurtigst muligt utrede spørgsmålet om mærkning af mediciner og andre stoffer, som nedsætter evnen til at optræde som trafikant.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 10. Byggande av bro över Tana älv vid Utsjoki kyrkby

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i Finland og Norge snarest at bygge en bro over Tana älv ved Utsjoki kyrkby.

Finland

Nr 11. Begränsning av trafikbuller

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd, at træffe beslutning om en samordnet nordisk forskning vedrørende trafikstøj, samt at lade undersøge forudsætningerne for anvendelse af ensartede normer vedrørende begrænsning af trafikstøj.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 12. Obligatorisk användning av säkerhetsbälte

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd straks at træffe foranstaltninger til at indføre påbud om brug af sikkerhedsseler i automobiler i de nordiske lande.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 13. Vidareutbildning inom hotell- och restaurangfacket

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd at foretage en undersøgelse for at organisere et fælles nordisk lederuddannelse inden for hotel- og restaurationsbranchen.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 14. Byggande av en landsvägsbro vid Kolari

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i Finland og Sverige snarest muligt at bygge en bro over Muonio älv ved Kolari kommune.

Sverige

Nr 15. Överläggningar med EG rörande ömsesidigt erkännande av testresultat

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å ta opp med EF drøftinger om forutsetningene for utarbeidelse av felles standarder og gjensidig godkjenning av testresultater.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 16. Samordning av villkor för exportkrediter bl. a. i öst-västhandeln

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd i berørte internasjonale organisasjoner å virke for en global samordning av eksportkredittvilkår. I denne forbindelse bør man bl. a. være særlig oppmerksom på kredittgivningens stadig økte betydning for handelen med de østeuropeiske statene.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 17. Freds- och konfliktforskning

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

- 1) vidtaga åtgärder för att stärka och utveckla freds- och konfliktforskningen i de nordiska länderna på det nationella planet, och
- 2) ställa ökade medel till förfogande för Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och freds forskning, i syfte att ge kommittén större möjligheter att självständigt finansiera nordiska forskningsprojekt.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 18. Informationen om Norden och kurser i nordiska språk i Finland m. m.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att verkställa en utredning av och framlägga förslag till samnordiska åtgärder för att i Finland åstadkomme ökat utbud av undervisningsmaterial och förbättrad information om de övriga nordiska länderna samt vidgad reselektorsverksamhet och ökat utbud av kurser i nordiska språk, varvid möjligheten att grunda ett nordiskt språk- och informationscentrum särskilt bör beaktas.

*Nordiska
ministerrådet*

Nr 19. Nordiskt samråd vid utformningen av beskattningen av fysiska personer

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige å påse at regelbundet samråd finner sted mellom de nordiske land vedrørende utformningen av beskatningsreglene for fysiske personer, særlig når betydningsfulle forandringer forestår.

Nordiska ministerrådet

Nr 20. Företagsdemokrati i gemensamma nordiska företag

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å undersøke hvordan de ansatte i en bedrift hvor flere nordiske stater direkte eller indirekte er medeiere, kan få samme bedriftsdemokratiske rettigheter som ansatte i private bedrifter som er organisert på nasjonal basis.

Nordiska ministerrådet

Yttranden över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet

Nr 1.

Nordisk Råd mener, at den rapport, som afgives af den af ministerrådet og presidiet nedsatte arbejdsgruppe vedrørende offentlighedsprincippets tillem্পning i nordiske samarbejdsorganer, bør forelægges Nordisk Råd til udtalelse, forinden ministerrådet træffer endelig beslutning om omfanget af offentlighedsprincippets anvendelse i nordiske samarbejdsorganer.

Under henvisning til den væsentlige betydning, som rådet tillægger spørgsmålet om nordiske samarbejdsorganers retlige stilling, mener rådet endvidere, at det udkast til fremtidige aftaler om nordiske samarbejdsorganer og deres retlige stilling bør forelægges for Nordisk Råd, forinden forelæggelse finder sted i de nationale parlamenter.

Juridisk udvalg skal herefter indstille,

- 1) Nordisk Råd tager ministerrådets beretning vedrørende det nordiske samarbejde C 1/1974 kap. I, for så vidt det er henvist til juridisk udvalg, kap. II og kap. XI til efterretning.
- 2) Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 28/1971 om personalets stilling ved fælles institutioner til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende. (*Juridiska utskottet*)

Nr 2.

Nordiska rådet konstaterar med tillfredsställelse att Nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor inlett sitt arbete samt att arbetsmiljöfrågorna getts hög prioritet i ministerrådets fortsatta arbete. Nordiska rådet lägger emellertid vikt vid att den lagstiftningsmässiga sidan av det nordiska arbetsmiljösamarbetet inte försummas mot bakgrund av den betydelse som gemensamma regler på området torde ha för ett fram-

gångsrikt nordiskt samarbete. Rådet konstaterar vidare, att den nordiska miljöskyddskonventionen kommer att undertecknas under den 22:a sessionens första samling för att träda i kraft den 1.1.1975. Ingåendet av denna överenskommelse skapar en god grund för kommande harmoniseringssträvanden på miljövårdslagstiftningens område. Att en konferens med deltagande av samtliga Östersjöns strandstater avhålls i mars 1974 i Helsingfors i syfte att få till stånd en miljöskyddskonvention rörande Östersjön ställer sig rådet positivt till. De internationella överenskommelserna bör emellertid kompletteras med bilaterala avtal när så är motiverat. Förhandlingarna mellan Danmark och Sverige rörande ett avtal om skydd av Öresund mot föroreningar bör snarast slutföras. Konkreta åtgärder bör vidtagas för att komma till rätta med föroreningsituationen i Skagerack och Kattegatt. Gemensamma nordiska forskningsprojekt på miljövårdsområdet bör övervägas.

Nordiska rådet efterlyser vidare en rapport om vilka åtgärder som vidtagits för att minska utsläpp i luften av svaveldioxid och andra föroreningar.

Det innebär en rationalisering av rådets arbete att de berättelser som avgivits av Nordiska socialpolitiska kommittén, Nordiska ämbetsmannakommittén för miljövårdsfrågor och Nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor integrerats i ministerrådets berättelse. Däremot har rapporteringen av meddelanden som återfinns i ministerrådets berättelse ännu inte nått sin slutgiltiga form. (*Socialpolitiska utskottet*)

Nr 3.

Ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet bör innehålla redovisning för viktigare nordiska samarbetsfält. Trafiksäkerheten är ett sådant område som bör redovisas i C 1. Nordiska rådet tillmäter det nordiska trafiksäkerhetsarbetet stor vikt och understöder planerna på gemensamma nordiska bestämmelser om användning av säkerhetsbälten och stөрthjälms. Frågan om säkerhetsbälten behandlas i förslag till särskild rekommendation.

Nordiska rådet förutsätter att ministerrådet i kommande berättelser kommenterar eller besvarar de synpunkter som framföres i Nordiska rådets yttranden över C 1.

De sakområden som behandlas i projekten STINA (för nordiska förhållanden avpassade normer för beräkning av trafikvolymens och axeltryckets inverkan på vägkroppen) och NORDKOLT (framtida kollektivtrafiksystem för olika nordiska tätortstyper), i särskilt hög grad det senare, är av central betydelse för viktiga delar av den politiska planläggningen. Nordiska rådet önskar därför få möjlighet att följa arbetet inom de två projekten, t. ex. genom att mottaga eventuella delrapporter och att diskutera uppkommande spörsmål i detta sammanhang med ministerrådet.

Allmänt bör stor hänsyn tagas till energifrågorna i utredningar som rör transportpolitikens utformning och verkningar på samhällsekonomien.

Ett nära samband finns mellan kommunikationernas utbyggnad och regionalpolitiken, vilket framhållits i Nordiska rådets yttrande över förra årets berättelse och kommit till uttryck i trafikutskottets 10-punktsprogram. I verksamhetsprogrammet för 1974 bör arbetet med dessa frågor föras vidare än vad som föreslagits i C 1.

När det gäller utredningen om flygförbindelserna i de nordiska utvecklingsområdena utgår man från att avsikten är att på grundval av löpande analyser undersöka när försöksdrift kan igångsättas. Det understrykes att traditionella lönsamhetskriterier icke kan användas förrän försöksdrift av detta slag fått pågå tillräckligt lång tid.

En samlad plan för utbyggnad av mellanriksvägarna i Norden är värdefull men får icke försena genomförandet av konkreta projekt som redan är aktuella eller som det kan vara av intresse att värdera separat. Nordiska rådet önskar att ministerrådet lämnar en årlig redogörelse i C 1 för läget beträffande olika vägprojekt, särskilt sådana som ej redovisas i meddelande i anledning av rekommendationer.

I utredningen NORDTRANS har en grundläggande studie genomförts av transportproblemen sedda i nordiskt sammanhang. Nordiska rådet efterlyser förslag från ministerrådet beträffande vidareföringen av det arbete som inleddes med NORDTRANS.

En undersökning av möjligheterna att harmonisera tariffsystemet på transportområdet bör snarast genomföras med tanke på ett rationellt utnyttjande av existerande trafikanläggningar över gränserna. (*Trafikutskottet*)

Nr 4.

Nordisk Råd forutsetter at den foretatte utbygging av organisasjonene for det nordiske samarbeid vil medføre en raskere gjennomføring av handlingsprogrammet og utvidelse av samarbeidet.

Nordisk Ministerråds redegjørelse for arbeidet med beretning C 1 bør finne sted en gang i november-desember, fortrinnsvis i den første del av perioden. Presidiet har besluttet at det skal foretas en utredning om det forum hvor redegjørelsen bør finne sted.

Nordisk Råd vil etter nærmere vurdering drøfte med Ministerrådet prosedyren for budsjettbehandlingen.

Nordisk Råd ser med tilfredshet at det er nær kontakt mellom de nordiske land når det gjelder løsningen av de problemer opprinnelsesreglene, som gjelder i avtalene med EF og i EFTA-konvensjonen, medfører.

Rådet vil i forbindelse med GATT-forhandlingene understreke betydningen av en stadig øket liberalisering av verdenshandelen og en bedre

balanse mellom utviklede land og u-land, når det gjelder fordelingen av de fordeler som større verdenshandel fører med seg.

Rådet er enig i de synspunkter som ble framholdt fra nordisk side med hensyn til retningslinjene for et reformert valutasystem.

Nordisk Råd har med interesse merket seg Ministerrådets beslutning om å foreslå at det i 1975 stilles ytterligere 10. mill. skr til disposisjon for Fondet for teknologi og industriell utvikling. Nordisk Råd har ikke noe å innvende mot den foreslåtte prioritering av programområder og delområder som er nevnt i beretningen og anmoder om at Nordisk Råd blir orientert om godkjente prosjekter.

Nordtest bør benyttes som et utredningsorgan ved eventuelle drøftinger mellom de nordiske land og EF om forutsetningene for utarbeidelse av standarder og godkjenning av testresultater. Det vises for øvrig i denne forbindelse til økonomisk utvalgs betenkning i anledning av medlemsforslag A 388/e om forhandlingene med EF vedrørende gjensidig godkjenning av testresultater. Nordisk Råd tar til etterretning at styret i Nordisk fond for teknologi og industriell utvikling har reservert 200 000 skr til disposisjon for Nordtest's sekretariatsvirksomhet.

Rådet er enig i at videre utbygging av det nordiske samarbeid på de metrologiske områder blir støttet. Rådet tar til etterretning Nordisk Ministerråds tilleggsredegjørelse om den siste utvikling vedrørende energiforsyningene og mulighetene for nordisk energisamarbeid på lengre sikt.

Rådet har merket seg at arbeidet vedrørende integrasjon av de nordiske byggemarkeder er intensivert. I rådets uttalelse vedrørende C 1/1973 ble prioriteringslisten over arbeidsoppgaver supplert med tre nye problemområder. Rådet tar til etterretning de mottatte tilleggsopplysninger om de utredninger som er påbegynt vedrørende disse emner.

Rådet har med tilfredshet notert seg Ministerrådets beslutning om utarbeidelse av et forslag til samarbeidsavtale på det regionalpolitiske området. Nordisk Råd vil for øvrig henstille at det foretas en utredning om finansieringen av utvidet grensekommunalt samarbeid. Resultatet av utredningen bør legges fram for Nordisk Råd.

Når det gjelder Ministerrådets beslutning om å omdanne Nordisk komité for konsumentspørsmål til en embetsmannskomité innenfor Nordisk Ministerråds organisasjon, vises til medlemsforslag A 380/e vedrørende organisatorisk samordning av de nordiske samarbeidsorganer på konsumentområdet og dets behandling i plenum.

Nordisk Råd har med tilfredshet notert seg at en utredning om det fortsatte nordiske bistanndssamarbeid og de mest hensiktsmessige former herfor ventes å foreligge i begynnelsen av 1974. Rådet imøteser utredningen tilsendt for eventuell uttalelse. (*Ekonomiska utskottet*)

Nr 5.

Nordiska rådet uttrycker önskemål om att ministerrådets berättelse i framtiden måtte innehålla: 1) uttrycklig redogörelse även för sådant planeringsarbete, som utan att under ifrågavarande år ha resulterat i nya handlingsprogram, dock innebär revision av gällande handlingsprogram eller förberedelse för ett nytt sådant, 2) redogörelse för reaktionen inom ministerrådet på de yttranden som Nordiska rådet antagit med anledning av ministerrådets berättelse till föregående session, 3) räkenskapsmandrag för de medel som använts för nordiskt kultursamarbete enligt verksamhetsbudgeten för det år som föregått det år då ministerrådets berättelse uppgjorts.

Nordiska rådet uttalar vidare, när det gäller ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1973, att en viss oklarhet präglar framställningen av samverkan mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet rörande budgetfrågor och ministerrådsbeslut, närmast beroende därpå, att det samarbete, som i enlighet med det nordiska kulturavtalet etablerats mellan kulturutskottet som av Nordiska rådet utsett forum och Nordiska ministerrådet i sammansättningen kultur- och undervisningsministrarna, icke har redovisats i detta sammanhang.

Ytterligare önskar Nordiska rådet understryka, att formerna för en rationalisering av rapporteringen till Nordiska rådet i meddelanden och berättelser bör utredas i samarbete mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. (*Kulturutskottet*)

